

Egy hivatalás története

SZALÉZI-MŰVEK

EGY HIVATÁS TÖRTÉNETE

AZ IFJÚSÁG KÖNYVEI

V.

VIGLIETTI CARLO

EGY HIVATÁS TÖRTÉNETE

SZALÉZI MŰVEK, RÁKOSPALOTA.

VIGLIETTI CARLO

EGY
HIVATÁS TÖRTÉNETE

FORDITOTTA

SZIRMAI BORISKA

SZALÉZI MŰVEK, RÁKOSPALOTA.

Nihil obstat. Carolus Szitkey S. S. censor dioecesanus. Imprimatur.
No. 5379-1936. Vacii, die 9-a Novembris 1936. † Stephanus Episcopus
Vacienſis.

Az eredeti „Una vocazione Tradita — Memorie storiche“ címmel a
Società Editrice Internazionale, Torino kiadásában jelent meg.

Enrico Ghislieri Spanyolországban született. Apja nagyiparos volt. Anyja olasz nemesi családból származott.

A kis Enrico bizony sok bosszúságot és izgalmat okozott édesanyjának. A jó mama legalább is ezt mondta, de a hat éves kisiú mindig tudta, hogy ezt nem kell túlkomolyan vennie. Édesanyja ezzel is csak fékezni akarta vadságát, szenvedélyes természetét.

Volt Enricóban valami vad erőszakosság. Azt szerette volna, ha mindenki az ő akaratának vetné alá magát, azt kívánta volna, hogy minden kívánsága azonnal teljesedjék. Ha két testvérével játszott, nem soká tartott az öröm; egy-kettőre összekapott velük és a mulatság mindig könnybe futt. Persze, ha sírni látta testvérkéit, mindjárt megbánta durvaságát és bocsánatot is kért tőlük. Gyakran ő maga törülte le könnyeiket és könnyörögve nyugtatgatta őket, nehogy mamájuk meghallja sirásukat. Ezt nem azért tette, mintha félt volna a veréstől, vagy a büntetéstől, hanem mert nagyon szerette az édesanyját és nem akarta megszorítani. Sajnos azonban túlgyakran különbözött össze testvérkéivel és ilyenkor mindig a „gyengébb nem” szenvedett vereséget. Enrico pedig, a „zsarnok,” diadalmaskodott, jóllehet a győzelmi mámor sem tartott soká. A szegény áldo-

zatok ugyanis ilyenkor a mamához menekültek és a kis gonosztevőt hamarosan elérte a megérdemelt büntetés.

Napjában tízszer is javulást ígért és maga is elkeseredett azon, hogy a hibába mindig újból visszaesett. Hiába volt minden. Enricót senki sem tudta megfékezni.

Botján lovagolva, katona ruhában, óriási hegyes fakarddal kezében, tarka csáköval a fején nyargalta be a házat. Nagy harci kedvében mindent tört-zúzott, ami az útjába akadt.

Egyszer, mikor megint elfogta a harci láz, a szalonba lovagolt, ahol egy nagy csatajelenetet ábrázoló festmény függött a falon. Enrico úgy érezte, mintha a rohamozó katonák egyenesen feléje tartanának. Gyermeki fantáziája elragadta. — Hát jó! Mérközzünk egymással! — kiáltotta. — Halálmegvetéssel rontott neki a képzelt ellenségnek és fakardjával több helyen dőfte át az értékes képet.

Mikor édesapja megtudta a történeteket, nagy baj lett belőle. Enrico szigorú fenytést kapott. Nem használt sem sírás, sem könnyörgés. Enrico édesapja magánkívül volt, annyira bántotta az eset. A kép, a leghíresebb spanyol festők egyikének műve, évtizedek óta volt a család birtokában és most csaknem teljesen elértéktelenedett. A kis bűnös nem tudta ugyan felmérni a kárt, de mégis nagyon szívére vette, hogy édesapját annyira megszorította és felizgatta valamivel.

Volt a házban egy eldugott sötét szoba. Mindenféle ócska bútort, lim-lomot tartottak benne.

Enrico egyszer gyermeki buzgalmában ott akasztott fel egy régi szentképet, melyet ajándékba kapott és mely az Egyiptomba menekülő Szent Csárdót ábrázolta. Ha bánat érte, ha szégyenkezett

valamilyen csínja felett, oda menekült, abba az eldugott kis szobába. Rendszerint magárazárta az ajtót, letérdelt a kép előtt, sírt és imádkozott.

Gyakran úgy érezte szegényke, hogy igazi, komoly gonoszságot követ el. Forró könnyek közt kérte ilyenkor a kised Jézus bocsánatát. Aznap, amikor az értékes képet tette tönkre, igen soká maradt a kép előtt. Akkor hét éves volt és később alig tudta megérteni, hogy hogyan tudott ilyen soká Istennel társalogni.

Merész fantáziájával gyakran a legkülönösebb tervek fogantak meg benne. Egyszer például azt mesélte édesanyja, hogy Szent Jeromos a pusztaba menekült, hogy vezekeljen és ott mellét egy kemény kővel verte sebessé. Enrico ennek halatára biztosra vette, hogy ő sem tehet egyebet, mint hogy éjjel elmenjen hazulról, elrejtőzzön az erdőben és Jeromos példáját követve vezekeljen és gyötörje magát. Ez a kívánság előfutárja volt annak a vágyakozásnak, amely később lángolt fel lelkében. Nem tudta, hogy szíve máris Isten szeretetében ég és hogy Isten azt kívánja tőle, hogy egészen neki szentelje magát.

Leszállt az éjszaka. Édesapja tűvétette a házat Enrico után. Gyertyával kezében, taláломra belépett abba a bizonyos szobába is és ott látta a kép előtt síró, térdelő gyermekét.

Az apa szíve megesett a bánatos gyermekén. „Szegény kis fiam“ gondolta és mintha valami felengedett volna szívében, mintha csak akkor értette volna meg gyermekét. Az égő gyertyát az asztalra tette, megölelte a kisiút, megcsókolta és így szólt hozzá: — Ugy-e Enrico, te leszel egykor édesapád öröme? Látod, én megbocsátom neked, amit ma elkövettél. De ne sírj. Nyugodj meg kisfiam és feküdj le szépen. Késő van már

kisfiam. — Enrico szót fogadott, de azért még az ágyacskájában is zokogott. Édesapjának jóságos szavai mélyen megrázták kis szívét. Édesapja csókja még most is ott égett a homlokán.

Ezután néhány napig mintha csendesebb lett volna, de bizony nemsokára megint csak visszaesett „régí hibájába.”

*

Nagyobb fiú korában mindig szívesebben bártkozott a nála idősebb fiúkkal. Jobban érdekelték a nagyobb fiúk szórakozásai.

Édesanyja meleg baráti kapcsolatot tartott fenn a velük egy házban lakó Biancotti gróf családjával. A grófnak három fia volt: igen derék gyerekek. Ők voltak Enrico legjobb barátai. Csaknem egyidősek voltak; Umberto a középső fiú egy hónappal fiatalabb volt Enricónál.

Gyakran átjöttek Enricóhoz, hogy együtt játszanak és Enrico mamája mindig szívesen látta a kis vendégeket, mert sokkal nyugodtabbak voltak az ő kisfiánál és igen jól hatottak reá.

A gyermekek rendszerint a játékszobában tartózkodtak. Ott székeket toltak össze, kocsit csináltak belőlük. Utasként Enricó hűgait ültették a fogatba; Enrico és Umbertó voltak a kocsisok. A kocsi persze egyhelyben állt lovastul, utasostul, de ez nem bántotta őket. Fantáziájuk sebes vágásban vitte őket képzelt céljuk elé. Néha tempomba vitte őket a kocsi. A szoba egyik sarkában kis szószék állott, melyet rendszerint Enrico foglalt le magának. Vezeklést, bünbánatot hirdetett nagy szóval és látszólag mélyen megrázta hallgatóit. Máskor színházba kocsiztak. Enrico

Belépett a szobába és ott látta a kép előtt síró gyermekét.

villámgyorsan kitalált valami vidám darabot. Persze, boszorkányok, varázslók, kísértetek, ördögök, rablók, mesebeli várkastélyok szerepeltek benne. Rendszerint annyi szereplő kellett, hogy néző nem maradt. Enrico szerette, ha minél többször kellett jelmezt cserélni a darabban és minél több fintort kellett vágnia, annál boldogabb volt. Néha elmondta a mondókáját és rögtön utána átvett egy másik szerepet is. Egyszóval mindig ő volt a főszemély.

Ez persze nagyon tetszett neki.

Történt azonban egy szép napon, hogy Enrico mamája betiltotta a színházasdit. A gyermekek ugyanis legszebb ruháit és kalapjait szedték elő a szekrényből és azt használták fel az előadások folyamán. Ezenkívül valahányszor gyilkost játszott Enrico, halálra rémítette iszonyatos arcjátékával a testvéreit. Így aztán le kellett kedvenc játékáról mondania. A lovakat és fegyvereket is szenvedélyesen szerette. Mikor egyszer egy rokona azt mondta, hogy kitűnő kocsis válhatott volna belőle, azt sem tudta, hova legyen a dicsőségtől. Valahányszor lovak patáinak zaját hallotta az utca felől, az ablakhoz szaladt. Ha lovast látott, szinte egészen belepirult. Mit nem adott volna érte, ha egyszer sarkantyút ölthetett volna és kardot köthetett volna az oldalára! Betéve tudta az egész katonai rangsorozatot, ismerte az összes fegyvernemeket.

A lovak fajtáit első pillantásra felismerte és azonnal meg is nevezte őket.

Mikor a városban laktak, nem volt szabad az istállóba lépnie, ahol is két remek angol versenyló és két meklenburgi hámos ló állott. Nyáron azonban, amikor a nyaralójukba mentek, könnyebben kerülhette el édesanyja, vagy neve-

lője figyelő szemét. Ilyenkor mindig az istállóba lépődött, ahol azután órákat töltött el a lovászgyerek társaságában. Péter, a lovász, jól ismerte Enrico szenvedélyét és nem is igen beszélt vele egyébről, mint lovakról, loápolásról, kocsikról, szerszámokról. Ha itatni vitte a lovakat, Enrico felült az egyik hátára; persze csak akkor, ha biztosan tudta, hogy senki sem figyeli őket.

Lóháton fejedelemnek érezte magát; kész lett volna világhódító útra indulni.

Egy idősebb papbácsi naponta eljárt hozzá és előkészítette őt a gimnáziumra. Majd az olasz Sebastiano Bricca lett a házitánítója. Ez a 25 éves fiatalember nyíltszívű, erős jellemű, megbízható, vallásos ember volt. Azonfelül kiváló munkatársa volt egy nagy katolikus napilapnak. Két teljes évig foglalkozott Enricóval.

*

Enrico barátai, a gróf fiúk, szintén felcseperedtek. Apjuk inkább az „úri világnak“ nevelte őket, mint a munkának. Enrico édesapjának egészen más nézetei voltak. A kisiú persze irigyelte a grófi gyerekeket, mert azok naponta lovagolni jártak, míg az ő édesapja hallani sem akart az ilyesmiről.

Enrico nem tudott apja tilalmába belenyugodni. Mikor barátaival, nevelőik kíséretében sétálni ment, annyira kérte őket, mutatnák meg neki egyszer a lovardát, hogy nem tudtak ellentállni neki. Megígérték, hogy egyszer titokban elviszik. Nemsokára azután tényleg elment velük a lovagló lekére. Ekkor minden önuralmának végeszakadt. Lóhátra pattant ő is. És így a sétából lovagló

lecke lett. Miután pedig naponta sétálni járt a grófi gyermekekkel, senki sem tudott otthon engedetlenségéről.

Néhány lovagló lecke elég volt ahhoz, hogy mindent megtanuljon, amit lovasnak tudnia kell. Remekül ülte meg a paripát, ügetett, vágatott, gátat ugrott. 14 éves volt akkor és boldognak érezte magát.

Barátai is szépen haladtak a lovaglásban, annyira, hogy már lovas kirándulásokat rendeztek. Enrico kimondhatatlanul szeretett volna velük lovagolni. Tudta, hogy ezt otthon is észre fogják venni, úgy hogy elhatározta, hogy nem megy velük. Alig várta ilyenkor, hogy visszatérjenek és elmondják élményeiket. Minél vidámabb dolgokat meséltek, annál bánatosabb volt Enrico. — Ti boldogok! — mondta ilyenkor. — Ti szórakozhattok kedvetek szerint . . . Ernesto, a legidősebb a grófi fiúk között, nagyon szerette Enricót és fájt neki, hogy szomorúnak látta kis barátját. Enrico már nem tanult olyan buzgón, mint azelőtt és a jókedve is csaknem teljesen elhagyta. Mindenkinek feltűnt, hogy mennyire elcsendesedett az élénk gyermek. Különösen édesanyja aggodott miatta.

Egyszer asztalnál szóvá is tette a dolgot férje előtt. Enrico kijelentette, hogy sokkal szorgalmasabban fog tanulni, ha megengedik neki, hogy barátaival kilovagoljon. Édesapja nagyon megharagudott ezért és megtiltotta, hogy a lovaglásról valaha is említést tegyen. Soha sem volt még ennyire érelyes és könyörtelen. Enrico soha sem tudta meg, hogy mi készítette édesapját erre a magatartásra. Ernesto grófnak elpanaszolta bánatát. És bárhogy is vigasztalta őt barátja, nem nyerte vissza sem derűjét, sem a nyugalját.

Egy szép napon Ernesto azzal köszöntött be Enrico tanulószobájába, hogy másnap versenylovaglason kell résztvennie.

Mintha villámcsapás érte volna Enricót. Csak úgy remegett az egész gyermek.

— Ernesto, — mondta barátjának, — ha igazán szeretsz, intézd el, hogy én is veled tartassak.

— Magam is gondoltam erre. El is hoztam az ostort, meg a sarkantyúdat — mondta nevetve Ernesto — és kabátja alól kihúzta a felszerelést.

Enricónak még a szava is elakadt egy pillanatra. Mikor kissé összeszedte magát, izgatottan kérdezte: — Mikor kezdődik a dolog? — Holnap reggel nyolckor. Ahelyett tehát, hogy házitánítódhoz mennél, gondoskodj arról, hogy pont nyolckor a lovardában lehess. Ne habozzál sokat és viszontlátásra! — Azzal Ernesto gróf elhagyta a szobát.

Enrico nem tudta, mit tegyen. Agyában zibongtak a gondolatok. Holnap reggel úgy intézem a dolgot, — gondolta — hogy vita támadjon miattam. Jó magam, mintha félnék a büntetéstől, elinalok. Távolléteket az fogja menteni, hogy nem mertem haragvó édesapám szeme elé kerülni.

Így is történt.

Bricca úr fél nyolckor várta a tanítványát. De hiába. Ekkor Enrico hugát, Lujzát küldte érte azzal, hogy itt a tanulás ideje.

— Mondd meg Bricca úrnak, hogy semmi kedvem sincs unatkozni nála, — izente Enrico. — Eddig még soha sem mert ilyen szemtelenséget elkövetni. Ezuttal fogta a kalapját és elrohant.

A lovardában vagy húszan vártak reá. Gyorsan felcsatolta sarkantyúit, felpattant lovára és

már repült is tova. A versenyt Enrico nyerte meg. Ő lett a lovasverseny győztese. Jóllehet ki-mondhatatlanul büszke volt diadalára, mégsem tudott zavartalanul örülni a dolgoknak. Édesapja előtt semmi esetre sem maradhat titokban a győzelem. Mielőtt elváltak volna egymástól, együtt ebédelt a versenyző társaság. Mindenki jókedvű volt, Enrico is, de azért állandóan bántotta a lelkiismeret. Először érezte életében, hogy az, amit elkövetett, komoly dolog.

Az ebéd a város környékén folyt le. Ebéd után megnyergelték a lovakat és visszatértek a városba. Minél jobban közeledtek, annál jobban dobogott Enrico szíve. Félelem gyötörte, annyira, hogy most gondolt csak igazán a szökésre.

Miután a lovakat visszavitték a lovardába, lassan hazafelé indult a fiú.

Amint befordult a sarkon, édesapjának egy alkalmazottját látta maga felé közeledni. Ijedtében el szeretne volna kerülni a találkozást, de nem sikerült.

— Ejnye Enrico, mit csinált? Otthon mindenki magáért aggódik! — kiáltotta már messziről a tisztviselő. — Édesapja a városba küldött bennünket, hogy megkeressük. Édesanyja sincs otthon; ő a rokonoknál keresi magát. Szegényke egészen oda van! Jöjjön, jöjjön hamar. Édesapja azt üzeni, hogy megbocsát és bátran hazajöhet. Tárt karokkal fogadja.

Igy tudta meg Enrico, hogy a csíny sikerült. Ugy tett, mintha szégyelné magát és azt mondta, hogy csak félelmében ment el hazulról. Most, hogy édesapja megbocsát, boldogan hazamegy.

A megtérő hűnös módjára lépett szülei elé. Édesanyja megölelte. — Mért tetted ezt velünk

gyermekem? — mondta halkán. — Mért szöktél el hazulról ilyen kicsiség miatt? . . .

— Látod fiam, — mondta röviden édesapja — ennyire mégsem kellett volna félned tőlem. Bántottalak már valaha? Ezuttal megbocsátok neked, de megkívánom, hogy Bricca úrtól is bocsánatot kérj.

Enrico mély megalázottságban kereste fel házitánítóját és megkövette őt.

Így aztán minden rendbejött.

De Enrico keserves könnyeket sírt az éjszaka; nem azért, mert tanítójával szemben tiszteletlenül viselkedett. Az fájt neki, hogy olyan csúfosan megcsalta szüleit.

A lovaglás szenvedélye ezután sem hagyta őt nyugodni. Alighogy elcsitultak kissé lelkiismeretfurdalásai, már egy második lovasversenyre készült. Egy csütörtöki napra volt kitűzve a verseny. Enrico ezuttal nyugodtan megvárta, amíg édesapja eltávozott hazulról, azután maga is elment.

Mikor barátaival a város főterén lovagolt keresztül, hirtelen rákiáltott valaki: — Enrico, azonnal leszállsz a lóról! — Édesapja állt előtte. Legszívesebben a föld alá süllyedt volna, annyira szégyelte magát. Édesapja megfogta a gyeplőt, Enrico pedig lassan leszállt.

Nem mert felnézni és egész testében remegett. Apja átadta a lovat a grófi fiúkat kísérő lovászgyereknek és Enricót karjánál fogva elvezette.

Egy szót sem szólt hozzá az úton. Hazaérve egy szobába zárkózott vele és a szemébe nézett: — Így hálálod meg apád szeretetét? — mondta. — És éppen ma kellett ennek is történnie, amikor ugyanis annyi bosszúság ért! Még csak ez hiányzott éppen! Elfordult és a közeli karos-

székbe velette magát. Enrico rémülten látta, hogy apja arcán könny patakzik végig, de nem mert feléje közeledni.

— Menj innét! — mondotta az apja és az ajtóra mutatott. — Hálátlan gyermekem vagy! — kiáltotta mélységes izgalommal.

Enrico szeretett volna mondani valamit, de jobbnak látta, ha csendben elvonul. Röviddel azután szomorú nap virradt reá.

Édesapja magához hívta és közölte vele, hogy nemsokára el kell hagynia a szülői házat, hogy intézetben folytassa tanulmányait.

— Haboztam eddig, — mondta — de rájöttem, hogy ez lesz mégis a legjobb számodra. Üzleti ügyeim túlságosan igénybe vesznek, nem tudok eleget foglalkozni veled. Egyébként néhány rapon belül mindannyian Olaszországba utazunk hosszabb időre. Az atyák kollégiumában folytatod majd tanulmányaidat. — Enricót váratlanul érte a dolog, nem tudta, sírjon-e, nevéssen-e?

— Remélem, hogy X-ben nem fogsz szégyent hozni a fejemre, — tette hozzá édesapja nagyon komolyan. Enrico hallgatott. Iszonyodott attól a gondolattól, hogy idegen helyre költözzék. Vajon lesz-e lovarda X-ben? — kérdezte magában.

*

Ez a jelenet a kollégium társalgójában folyt le.

— Ne búsulj annyira édes fiám, — mondta a rektor atya Enricónak, — aki éppen édesanyjától búcsúzott. — Itt nem vagy messzire a várostól és gyakran láthatod kedveseidet. Ha nem éreznéd magad jól köztünk, megmondjuk édesapádnak, hiszen nem börtönben vagy nálunk. Úgy-e bízol bennem.

Enrico, azonnal leszállsz a lóról!

Enrico „igent” intett, de azért sírásra görbült a szája. Édesapja is meghatottnak látszott.

— Kedves uram, — fordult most feléje a rektor atya — minden új növendék szomorú eleinte kissé és sír, ha búcsúra kerül a sor. De egy hónap se telik bele és úgy megszokják életmódjukat, hogy akkor se akarnának elmenni, ha küldenők őket.

Remélem, hogy fiam megfelel majd előljárói kívánságainak. — felelte az apa. — Különösképpen az ön gondjaira bízom őt Atyám. Enrico egyetlen fiam. — Megtörülte könnyes szemét és így folytatta: — Igen, ő a mi egyetlenünk és benne van minden reményünk. Sok hibája van, de jó a szíve. Szigorúan vallásos nevelést kapott.

Majd Enrico-hoz fordult és így szólt hozzá: — Most pedig édes fiam, hagyd abba a sírást. Szedd össze magadat. A rektor atya második édesatyád lesz. Légy mindig őszinte hozzá. Ő amennyire csak lehetséges, eleget fog tenni minden kívánságodnak. Ha valami fontos dolog történne, azonnal értesíts minket és írdál amilyen gyakran csak lehet.

Enrico könnyei még bővebben omlottak mint azelőtt. A nagy fiú édesapja nyakába kapaszkodott és hangosan zokogott.

Enrico bizony nagy gyerek volt; most látszott csak meg igazán. Apjának szinte erőszakkal kellett eltávoznia.

*

Szép nagy épület volt az X-i kollégium. Egy hegy lejtőjén emelkedett, és gyönyörű kilátást nyújtott. Benn, a kollégium épületében, tágas, oszlopos folyosók vezettek egyik udvarról a má-

sikra. Szép ápolt kertje is volt a kollégiumnak.

A rektor atya a fenti termekbe, majd a nagy hálóterembe vezette Enricót. Ott megmutatta hálófülkéjét, melyben egy ágy, egy mosdó, egy szék, egy asztalka, egy ruhaszékény és egy imaszámoly állott. Nagyon barátságosan hatott az egész.

— Nos, Enrico, hogy tetszik nálunk? — kérdezte mosolyogva a rektor.

— Jól — felelte Enrico, de olyan hangon, mintha fojtogatná valaki. Szépen berendezett szobája jutott eszébe a szülői házban. Aztán megnézte az éttermet és a tantermeket. Mindez újság volt neki. De semmi sem feledtette vele az édesapjától való búcsút. Idegen volt idegenek között. Este a kertbe osont. Egy elrejtett csendes helyen leült és addig forgatta fejében bánatos gondolatait, míg el nem aludt. Álmában sírni látta édesanyját; keservesen zokogott szegény és nem tudták megvigasztalni.

— Ébredjen föl fiatalember! — szólt rá hirtelen valaki. — Társai már a hálóterembe mennek. Majd elkísérem.

A háziszolga volt, aki Enricót a kertben megtalálta.

Enrico felállt és utána ment.

Fülkéje a legelső volt a hálóteremben, úgy, hogy az összes növendékeknek el kellett menniük mellette. „Szegény gyerek” mondta az egyik; „Jó éjszakát!” kiáltották mások feléje. Egy nagyobb fiú kisgyermek hangon nyivákolta: „Mama, mama!” Biztosan látta őt búsulni a kertben és most gúnyt űz vele. Ez még jobban elvette Enrico kedvét attól, hogy aludni menjen. Leült egy székre és tovább töprengett. Csak amikor az utolsó jeladás is elhangzott, tért nyugovóra.

Egyszerre csak hangot hallott :

— Jó éjszakát, Enrico! — mondta valaki. A szomszédja volt. Enrico felült ágyában, fülét közelebb vitte a falhoz és ugyancsak halkán megkérdezte :

— Ki vagy ?

— A szomszédod. Carlo Tarchetti a nevem.

— Jó fiú lehetsz. Jó éjszakát, kedves Carlo.

— Viszonthallásra holnap is! Örülök, hogy te lettél a szomszédom. Tetszettél nekem ma délután.

— Igazán ? Ennek örülök. Látod, most már nem is fáj annyira a szívem. Érzem, jó barátok leszünk.

— Tudod, nagyon szeretem a spanyolokat. Hol tanultál meg ilyen jól olaszul, Enrico ?

— Majd holnap elmondom neked.

— No jó! Mára elég, mert meghallhatnának bennünket.

— Felicissima notte, mio caro: jó éjszakát kedvesem — mondta még halkán Enrico.

— Addio: Isten veled! — hangzott vissza feléje.

Aztán néma csend lett.

*

De szomorú az első reggel az intézetben! Enrico ébredt fel leghamarább az összes fiúk között. A csend azonban nem tartott soká. Suttogás, motoszkálás hallatszott mindenfelől, a harangszavára pedig azonnal kibújtak az ágyból mindannyian.

Enricónak önkénytelenül is az otthon jutott az eszébe. Eszébejutott, hogy édesanyja ébresztette fel minden reggel és hogy a szobalány hozta

ágyához a reggelit. Most persze minden megváltott. Ó be kár.

— Enrico, buon giorno : jó reggelt, Enrico! — szólította meg valaki halkán. Ezúttal a fülke függönyajtaja felől jött a hang.

Enrico odalépett és megszorította a feléje nyújtott kezét.

A következő pillanatban szemtől-szembe állt a két szomszéd egymással.

Carlo Tarchetti igen nagy volt 14 éves korához képest. „Csinos fiú”, mondta volna Enrico édesanyja. Nemesen metszett arcában két mélytűzű szem ragyogott. Pillantása jószágot sugárzott. Haja koromfekete volt és ha nevetett, csak úgy villogtak hófehér fogai. Lényében volt valami, amit meg kellett szeretni benne. Enrico boldog volt, hogy ilyen baráttra akadt. Kezét fogtak és úgy néztek egymásra, mintha már régi barátok lennének.

Fél óra múlva már mindnyájan a házikápolnában voltak. Elvégezték a közös imákat és résztvettek a szentmisén. Szentáldozás előtt szép énekbe fogtak, melynek szövege mélyen bevésődött a kis újonc szívébe. „Mária fiai vagyunk mindnyájan”, így kezdődött az ének.

Lágyszívű gyermek volt Enrico. Mélyen megindította az ének. Arcát két kezébe temette és keserves sírásra fakadt.

— Boldogságos Szűz Mária, — könyörgött szívében — légy most édesanyám, hiszen az enyém messze van tőlem. Add, hogy Carlo a barátom legyen és tedd, hogy őszinte szívvel el tudjam mondani neki bánatomat.

A könyörgés után csodálatosan megkönnyebült Enrico szíve. Mintha visszatért volna beléje a béke és bizalom.

Szentmise után a tanterembe mentek a fiúk, ahol Enrico is megkapta a maga helyét. Alig hogy leült, papírt, tollat vett elő, hogy levelet írjon az édesanyjának. De alig hogy elkezdte, forró honvágy öntötte el a szívét. A padra borult és csak a jó Isten tudta, mi történt a lelkében . . .

*

A páter rektornak igaza lett: Enrico hamarosan beleszokott új életmódjába. Az osztályban eredményesen dolgozott és már ez is jól esett neki. Társai is elkezdtek tisztelni a „spanyolt”. Örömmel írta meg édesapjának, hogy jó osztályzatokat kapott és egyben kért is tőle egyet-mást, meleg sált, többek között, mert jön a tél és fázik orra, füle.

A válasz nem késett sokáig. Két levelet is kapott: egyet édesapjától, a másikat édesanyjától.

— Aki jól kezdi, — írta édesapja, — az már félig végre is hajtotta azt, amit vállalt. Most, hogy ott vagy az intézetben és amint írod, szívesen vagy ott, gondold meg, hogy az ottartózkodás javadat szolgálja . . . Légy mindig őszinte és becsületes. Egy alázatosan megvallott botlás már meg is van félig bocsátva. De ha hazugsággal leplezzük hibánkat, még jobban megbántjuk Istent, és még nagyobb szégyenbe kerülünk az emberek előtt, ha az igazság kiderül.

Hozzátette még, hogy mindent meg fog küldeni, amit Enrico kért, a sál kivételével, mert az csak elpuhult embernek való. Most már ide-s tova férkikorba lép, meg kell szoknia az idő viszontagságait. Hogy válna belőle különben derék katona! „Mikor én kétszázad magammal

intézetben voltam, egyetlen fiú sem hordott sált. De üres is volt mindig a betegszoba. Ha valaki mégis — rendszerint valamely dolgozattól való félelmében — beteget jelentett, intézeti orvosunk hatékony kezelésbe vette. Igen egyszerű volt a kúra: szigorú koplalásból állott". Az édesanya levele nagyon fájt Enrico szívének. Szegény mamája nem tudott belenyugodni abba, hogy fiacskája nincs vele. Kedvence nélkül, írta, olyan a ház, mint valami sírbolt. Ha nem tudná, hogy Enrico hamarosan visszajön, talán bele is halna a vágyakozásba.

Ez a levél megint könnyeket csalt Enrico szemébe.

Az a haszontalan kölyök, aki az első este póláshangon ugratta Enricót a hálóteremben, valószínűleg látta, amint Enrico megsiratja édesanya sorait, mert mikor aznap este elment Enrico fülkéje mellett, megfogta paplanának sarkát, hogy mókásan megtörölje szemét, mintha sírna és nyafogva kiáltotta: „mama, mama". Voltak, akik nevettek rajta és megtapsolták a gúnyolódót, de Enricónak fejébe szállt a vér. Egy ugrással rávetette magát. A gúnyolódó gyerek azonban nagyobb és erősebb volt nála, úgy, hogy messzire ellökte őt magától. Mielőtt a prefektus atya bejöhett volna, Carlo állt a két fiú közé. Harag nélkül, de ellenállhatatlan erővel fogta le az erőszakos gyermek két karját és nyugodtan így szólt:

— Ne légy ilyen durva. Ezentúl békében hagyod Enricót: megértted? Különben velem gyűlik meg a bajod. Te pedig, Enrico, bocsáss meg neki!

Mikor aztán csend lett és a „telihold" — Enrico ezt a nevet adta szélesképű gúnyolójának — meg a csatlósai fülkéjükbe vonultak, meg-

köszönte a spanyol gyerek barátja közbelépését. Carlo csak bólintott egyet, de oly meleg pillantással nézett vissza Enricóra, hogy meg kellett éreznie, milyen jó barátok lettek máris.

*

Év végén Enrico, mint a legelső tanuló hagyta el az osztályt. Tanárai, társai szerették és megbecsülték.

Azidőtájt nagy láda ruhát kapott hazulról azzal, hogy a ruhaneműt ossza szét a fiúk között; ezzel is sok jó barátot szerzett magának. A legjobb barátja azonban Carlo maradt. Enrico teljesen Carlo befolyása alá került, viszont szükségére volt erre a befolyásra. Akaraterőt, biztosságot adott neki. Az isteni Gondviselés adta a forróvérű spanyol mellé a nemeslelkű, higgadt olasz fiút. Igen sok időt töltöttek együtt. A hálóteremben, az étteremben, a tanteremben, mindenütt szomszédok voltak.

Enrico azon volt, hogy barátjáról mindenben példát vegyen. Rendszerint Carlo volt az osztály első tanulója, de Enrico gyakran elragadta tőle a pálmát. Carlo ezért soha sem haragudott, sőt ellenkezőleg, őszintén örült vetélytársa sikereinek.

Lassan a szívét is megnyitotta Enrico Carlo előtt. Elmondott neki egyetmást multjából, bevallotta, hogy milyen szenvedélyesen szereti a lovaglást, nem hallgatta el előtte régi csinytevéseit sem.

Carlo meg is becsülte ezt a bizalmat. Nagy érdeklődéssel fogadta Enrico élményeinek elbeszélését és maga is elmondott egyet s mást az otthonáról. Édesapja meghalt, és édesanyja, akit

forrón szeretett, már szintén nem volt fiatal. Azt is elmondta, hogy szerzetesnek készül.

Enrico nem akart hinni a fülének. Azt hitte először, hogy Carlo csak tréfál vele, pedig csakhamar be kellett látnia, hogy a dolog egészen komoly.

— Én valószínűleg katonai akadémiára kerülök, mert katonatiszt akarok lenni, — mondta önmagáról.

— Ez is szép pálya — felelte Carlo elismerően.

Enrico sehogy sem értette, hogy valaki, aki annyira tehetséges, akire olyan szép jövő vár, elhagyja édesanyját és a világot, azért, hogy kólostorba vonuljon! Ezt csak ábrándcs, képzelgő, álmodozó ember teheti, aki nem tudja, milyen szép a világ! De azért mégis csodálattal nézett fel barátjára, aki nélkülözhetetlenné vált számára. Alig, hogy valami újabb gondolata támadt, alig hogy valami eszébe jutott, Carlónak azonnal tudni kellett róla. Carlo pedig mindig megmondta a véleményét, akár kellemes volt a mondanivalója, akár kellemetlen. Röviden beszélt, de sohasem ridegen, úgy, hogy semmit sem lehetett rossznéven venni tőle.

Enrico örömmel látta, hogy Carlo sok mindenben osztja véleményét; örült, hogy legtöbb dologban egyezik a felfogásuk. Egyszer így szólt Carlo kis barátjához:

— Látod, hogy szórakoznak pajtásaink? Látod, hogy ugrálnak, szaladnak, játszadoznak?

— Látom, de miért?

— Enrico... Száz év múlva egy sem fog élni közülük.

— Mire gondolsz, Carlo?

— Azt kérdezted tőlem kétszer is, hogy miért akarok szerzetes lenni, ugye?

— Igaz.

— Most felelek neked, Enrico.

— Tehát ?

— Azért akarok szerzetes lenni, mert itt a földön csak nyomorúságot látok. Ha meggondolom, milyen rövid az élet és milyen szomorú, érzem, hogy mennyire fontos, hogy a lelkemmel törődjek. A lélek a jobbik részünk. A lelkünk számára kell helyet biztosítanunk a mennyben.

A két fiú pillantása találkozott. Enrico úgy vélte látni, mintha Carlo szemében felcsillant volna valami, ami szíve legmélyén fakadt. De nem szólt semmit. Különben is megszólalt a harang, mely mindannyiuknak hallgatást parancsolt. Mély csendben indultak a kápolnába esti imához.

Enrico különös hangulatban feküdt le aznap este. Mindig Carlo szavai csengtek a fülében: Itt a földön csak nyomorúságot látok . . . Rövid az élet, és milyen szomorú . . . Eszébe jutottak a szülei, eszébe jutott nagyatya, aki már bizony nagyon öreg volt és a sír szélén állott. Eszébe jutott, hogy milyen betegek voltak hugai, eszébe jutott, hogy mennyire izgatta őket akkor a fenyegető veszély. Maga előtt látta nagyanyja halálát; hallotta a szívettepő zokogást, felkísértett benne a vad rémület . . . Igen, igen, a földön nincs semmi más, csak nyomorúság. Carlónak alapjában véve igaza van . . .

Enrico csak nagysokára tudott elaludni.

Később, valahányszor Carlóra nézett, eszébe jutott az, amit barátja a világ mulandóságáról mondott. Amit nem is oly régen rajongásnak érzett, az most akarata ellenére is mind mélyebbre vésődött szívében.

Valami megszólalt a bensejében. Parancsoló

hangot hallott, mely mintha azt mondta volna :
Kövesd Carlo példáját!

Következő vasárnap szentáldozáshoz járult, és arra kérte Istent, szabadítaná meg lelkét a gyötrő nyugtalanságtól. És íme nyugtalansága még csak erősebb lett, még jobban gyötörte. Ez így ment két álló héten keresztül.

Carlo napközben gyakran a kápolnába vonult, hogy, amint ő mondta: Rövid látogatást tegyen a drága Megváltónál. Enrico Carlóban valóságos angyalt látott. Egy rossz, vagy meggondolatlan szót sem lehetett hallani tőle. Még a legpajkosabb fiúk is tiszteletet éreztek iránta.

Egyszer aztán engedelmet kért arra, hogy szünetben a kápolnába mehessen.

— Nem bánod, Carlo, ha veled megyek? — kérdezte barátját.

Carlo válasz helyett megszorította a kezét.

Együtt léptek a csendes szentélybe, együtt térdepeltek le az oltár előtt.

Enrico olyan áhitatba merült, hogy észre sem vette, amikor Carlo halkán kiment. Még a szünet végét jelző harangot sem hallotta meg. Elkéste a tanítás kezdetét és bocsánatot kellett kérnie osztályfőnökétől. Ezúttal azonban nem bántotta lelkiismerete. Lassanként átvette Carlo szokásait és most már együtt látogatták meg az Úr Jézust a tabernaculum előtt.

*

Egyszer azután Enrico azzal fogadta barátját, hogy igen fontos dolgot kell vele közölnie.

— Mi az, öreg?

— Carlo . . . Én nem lépek a hadseregbe . . . Én a megfeszített Jézus zászlója alatt akarok szolgálni!

— Mit jelentsen ez, Enrico? — kérdezte mosolyogva Carlo.

— Tudod te jól, mit akarok mondani.

— Hivatásodra gondolsz, Enrico. Ez, látod, sokkal komolyabb dolog annál, semhogy azonnal felelhessek neked. Túl heves a természeted ahhoz, hogy már most határozhass jövőd felett. Idő, ima, megfontolás kell ehhez. Aztán lelkiatyáddal is meg kell beszélned a dolgot!

— Hidd el Carlo, hogy már hónapok óta gondolkodom a jövőm felett és bizony sokat küzdök magammal. Lelki gyakorlataink óta világosan látom, hogy csak akkor leszek boldog, ha én is szerzetes lehetek.

Carlo ránézett barátjára, mintha a lelkébe akart volna látni, de aztán másról kezdett beszélni vele.

Ettől a naptól kezdve a két barát legszívesebben a szerzetesi hivatásról és a papi pályára való előkészületről beszélt egymással. Mind a ketten Krisztus katonái akartak lenni. Mind a ketten Krisztusért és a lelkekért akartak dolgozni, a lelkekért, akik Isten napja nélkül, sötét pogányságban élik le vigasztalan életüket. A távoli miszsiók képe csillant fel előttük, gondoltak a mult és a jelenkor vértanúira, akik a vadon mélyében, a tenger viharában, a sivatag forróságában küzdenek Krisztusért, éheznek, szomjaznak, izzadnak, fáznak, véreznek és meghalnak a leikekért.

Látták maguk előtt a katakombák mártírjait, látták az első szenteket, amint a boldog Agape után könnyes szeretettel búcsúztak el egymástól, miközben fönt a cirkuszban a vérszomjas istentelenek új borzalmakra áhítoztak.

De látták az új vértanúkat is, amint az északi hómezőkön, a vadnyugat őserdeiben, az egyenlítő

dzsungelében, Afrika sivatagjaiban vállalják a ma vértanúságát.

Carlo a maga érett józanságában jónak látta időnként féket rakni Enrico zabolátlan fantáziájára, gyakran pedig csak nevette barátja rajongásait.

Enrico úgy érezte, hogy meg kell hódítania a világot. Mint ahogy annak idején a kardot választotta fegyverül, úgy most a keresztrel akart harcba szállni. Lelkesedésében már látta magát, amint hithirdetőként él messze elhagyott vidéken. Hol remete volt a sivatagban, hol bűnbánatot hirdetett a nép között. Lelke tele volt fantáziája szülőlteivel! Szüleikhez írt leveleiben is sejtetni engedett valamit terveiből. Otthon persze nem vették komolyan a dolgot. Sokszor jót nevettek kifejezésein. Ő erről semmit sem tudott.

Csak a kis huga hitte el neki, hogy valóban Afrikába vágyik.

— Remélhetőleg vársz még utazásoddal egy-két évig — írta neki a tizenegy éves kisleány. — Nagy kedvem lenne ahhoz, hogy elkísérjelek. Majd meglátjuk, hogyan csinálhatjuk meg a dolgot. Nekem sincs kifogásom az ellen, hogy vértanú halállal haljak meg abban a messze országban. Csak azt kívánnám, hogy a vadak egyszeriben agyonüssenek, mert különben nagyon fájdalmas lehet az ilyesmi. Azt például semmi esetre sem engedném meg, hogy darabokra tépjenek. Akkor úgy kiabálnék, hogy abba kellene hagyniok.

Enrico olvasta Carlónak a levelet és jót mulattak rajta.

Carlo egyébként nemcsak a levélen mulatott, hanem Enricón is, aki többnek érezte magát, amikor Afrikáról és terveiről beszélt. Ő is csak légvárakat épített, mint a kis huga.

Ismét elmúlt egy iskolaév. Carlo és Enrico megbeszélték egymással a szünidőt. Carlo lelkére kötötte barátjának, hogy sokat imádkozzék és a vakációban is tartsa be az előre meghatározott napirendet. Azt ajánlotta neki, hogy ne szóljon még szüleinek hivatásáról. És azt is elhatározták, hogy gyakran fognak írni egymásnak.

*

Otthon nagy örömmel fogadták Enricót. Az egész ház ünnepélyes díszbe öltözött. Édesanyja sirva ölelte magához, hugai ajándékokat készítettek neki, körülugrálták és váltig csodálkoztak, hogy mennyire megnőtt, megerősödött.

Enrico is örült a hazatérésnek. Boldogan köszöntötte övéit, a házat, a kertet, a szökőkutat, csak azt sajnálta, hogy Carlo nincsen vele.

Édesanyja, testvérei már az első napokban megérezték, hogy Enrico mennyire megváltozott.

— Enrico lassan megfőrfiasodott — mondta az édesanya.

— Éppen ideje — felelte az édesapa.

Enrico sokat időzött a kertben, nem vágyott társaság után, jókedvű volt és derűs és csakúgy sugárzott belőle a kedvesség, a szeretet. Gyakran felolvasott édesanyjának a kertben, testvéreivel békésen megfért, gyakran járult szentáldozáshoz.

Egy szép napon lepecsételt levelet hozott neki a pósta.

— Pecsétes levél! Mit jelentsen ez Enrico — kérdezte csodálkozva az édesanya.

— Legjobb barátom, Carlo, mindig lepecsételi a leveleit — felelte Enrico, de mielőtt még kinyithatta volna a borítékot, édesanyja kikapta kezéből, feltörte a pecsétet és olvasni kezdte.

— Nem szabad, hogy titkaid legyenek szülőid előtt — jelentette ki, amikor Enrico csodálkozó arcát látta. Aztán apró darabokra tépte a levelet. — Ezt a Carlót ismerni szeretném, — mondta izgatottan. — Hogy merészel veled hivatásról beszélni? Zöldfülű tacsókó vagytok mind a ketten. Jegyezd meg magadnak, hogy nem tűröm ezentúl az ilyen levelezést. Azonnal megírod neki, hogy megtiltottam, hogy hivatásról vagy hasonló ostobaságról szó essék köztetek. Hiszen még le sem érettségiztetek. Meg aztán a szüleiteknek is van még némi beleszólása a dologba. Remélem, hogy engedelmes gyermek létedre megszívleled kívánságomat. Most pedig írd meg azonnal barátodnak, amiket mondtam.

Enrico megdöbbsent. Látta, hogy édesanyját mennyire felizgatta Carlo levele: nyilván a hivatásukkal összefüggő dolgokról írt neki. Azt hitte mindig, hogy édesanyja csak örülni fog annak, ha fia Istennek szenteli életét. Hiszen ő is vallásos életet élt. Bántotta az is, hogy Carlóról rossz véleménye van az édesanyjának. — Ha tudná milyen nagyszerű fiú az én Carlóm, — gondolta. Mélységes keserűség fogta el. Majd lassan nyugtalanító kétely költözött szívébe. Hátha mégis csak tévedne Carlo? Hátha anyjának lenne igaza? Ő mindenesetre tapasztaltabb és többet tud az életről . . .

Nem tartott soká és máris anyjának adott igazat, aki gyakran beszélgetett vele és azt magyarázta állandóan, hogy a világban is éppen olyan szent lehet az ember, mint a zárda falai között. Azt mondta, hogy a zárda iránti nagy lelkesedése csak addig fog tartani, amíg ki nem lép a világba. Most csak elcsavarták a fejét, de nem baj, majd rendbe jön, ha arra hallgat, aki

az életet adta neki. Senki sem kíván annyi jót neki, mint az édesanyja.

Ez persze nem maradt hatástalan. Enrico buzgalma erősen alábbhagyott, ritkábban járult a szentáldozáshoz, már alig hogy ministrált néha a szentmisén, de annál többet járt társaságba, annál gyakrabban szórakozott, néha reggelig is.

Édesanyja váltig kényeztette: — Milyen szép az én fiam! — mondta gyakran. — Nem vetted észre, hogy a lányok barátnői mennyire csodálnak?

Enrico ilyenkor gúnyosan mosolygott.

— Cseppet sem csodálom, hogy tetszel nekik, — folytatta édesanyja, — de a szíved csak az enyém lehet Enrico! Senkivel sem tudok osztozkodni. Nem tűrök meg senkit magam mellett. Kimondhatatlanul féltékeny lennék. A szíved mindörökre az enyém. — És azzal magához ölelte fiát.

Enrico túrt mindent szótlantul.

— Ha rajtad állna anyám, akkor csak érted élhetnék, ugye? — kérdezte egyszer tréfásan.

— Úgy van — felelte anyja nagyon nyomatékosan. — Te *egészen* az enyém vagy és csak az *enyém*.

— Jó, de akkor mégis csak szerzetes kell, hogy legyek.

— Ennek semmi köze sincs a dologhoz Enrico.

— Már hogyan lenne, anyám! Azt mondtad, hogy nem oszthatom meg a szívemet, nősülnöm tehát semmi esetre sem lehet. Akkor mégis csak a legbiztosabb, ha zárdába megyek.

— A világban is vannak nőtlen emberek, nem kell mindjárt végletekbe esni. Amíg én élek, addig az enyém vagy és senki másé. Ezt ne feledd!

És ezzel mecsókolta Enrico két kezét.

Enrico védekezni próbált, és tréfásan mondta :
— Ezzel várj, amíg pap leszek.

— Ó te szívtelen gyerek, mindig ijesztgetni akarsz ?

— Az ember semmit sem tudhat előre, — felelte Enrico mosolyogva.

— Nem fiam, az, aki olyan gazdag és szép, mint te vagy, nem választhatja a lemondás útját. Hagyd azt a szegény szülők gyermekeinek ; azok megszokták az ilyen életet.

— Hiszen igaz, anyám, puha pehelypárnákon jobban alszik az ember, mint a szalmazsákon. — Enrico mosolygott és édesanyja úgy vélte, hogy teljesen letett arról, amit hivatásának nevezett.

Röviddel azután Enrico édesatyja üzleti útról tért haza. Csakhamar észrevette, hogy fia viselkedése megváltozott. A csendes, szerénymodorú gyerek hangoskodó lett és szerénytelen. Aztán megtudta feleségétől a levél történetét. Semmiképpen sem tudott igazat adni az anyának, sőt azt is kijelentette, hogy ebben a korban joggal gondolnak az ifjak jövő hivatásukra és esztelenség ettől eltiltani őket. Még ha pap vagy szerzetes akarna is lenni Enrico, semmiképpen sem lehet őt megakadályozni ebben. Hiszen mindenki a saját szerencséjének kovácsa.

És ekkor Enrico ismét engedelmet kapott arra, hogy barátjával szabadon levelezhessen.

Enrico azonban már régen abbahagyta a Carlóval való levelezést. Inkább lovagolt, mint azelőtt, azzal a különbséggel, hogy most édesapja beleegyezésével tette. Ha még soká tartott volna a vakáció, megint semmirekelő léhűtő lett volna belőle.

*

Október közepén Enricót édesanyja visszakísérte az intézetbe. A lépcsőn már várt rájuk Carlo. Enrico forrón megölelte barátját, de kerülte a pillantását, mert bántotta, hogy olyan régen nem írt neki. Carlo azonban megérezte zavarát és szívesen megbocsátott neki. Az ő napsugaras, jószágos lelkében nem soká élhetett harag.

Enrico bemutatta őt az édesanyjának.

— Hát maga az, akiért a fiam úgy rajong?
— kérdezte mosolyogva az édesanya. — Őszintén megvallom, egészen másnak képzeltem.

— Igazán? — kérdezte meglepetten Carlo.

— Igen. Azt hittem ugyanis, hogy olyan lesz, mint valami szerzetes. Komoly, komor gyerek, aki megveti a világot.

Carlo nem állta meg mosoly nélkül. — Úgy látom asszonyom, téves fogalmai vannak a zárdaíletről és a szerzetesekről, akikhez egyébként nem is tartozom.

— De hiszen az a szándéka, hogy zárdába lépjen?

— Emberi számítás szerint igen, nagyságos asszonyom.

— Sok szerencsét hozzá, de kérem, ne befolyásolja ilyen irányban a fiamat.

— Ezt eddig sem tettem nagyságos asszonyom.

— Lehet, hogy azt hiszi, de valóban vonzza maga után. Ezt a leveléből látom. Jól tudja, Enrico milyen gyorsan lelkesedik. De a szalmaláng nem ég soká. Most megint észretért és remélem, hogy most már nem veszi el többé a fejét.

Az utolsó szavaknál fiára nézett, akinek szemelláthatólag kényelmetlen volt ez a beszélgetés.

— Enrico a tanúm, nagyságos asszonyom, hogy soha sem akartam rábeszélni arra, hogy az én hivatásomat kövesse.

— Ez most persze másképp hangzik mint a levele — felelte kissé csípősen Enrico anyja. — Levelében a kettőjük szent hivatásáról beszél, úgy, mintha Enrico már rég elhatározta volna, hogy ő is szerzetes lesz. Ugye igaz?

— Ez igaz nagyságos asszonyom.

— Én pedig megnyugtathatom afelől, hogy Enrico a szünidő folyamán megváltoztatta a véleményét. Elég bajom volt vele, amíg kivertem a fejéből a szerzetesi gondolatot. Most ő maga is nevet rajta.

De Enrico nem nevetett. A két barát pillantása találkozott.

— Majd beszélünk a dologról később, Carlo — mondta zavartan. — Most anyámmal a rektor atyához kell mennem. Várj meg kérlek, az udvaron.

Carlo sokáig utánuk nézett.

— Milyen különbözők az anyák! — gondolta. Az egyik büszke a fiára, mert egészen Istennek akarja adni magát, a másik pedig kikéri magának ezt a tisztességet.

*

— Nagy szükségem van arra, hogy főtisztelendő atyám előtt kiöntsem a lelkemet, — mondta néhány perc múlva Enrico édesanyja a kollégium igazgatójának. — Panaszra ugyan nincs okom az itteni tanítást és nevelést illetőleg, de valami mégis igen nyugtalanít, és ezt ma meg szeretném beszélni önnel.

— Enrico — fordul most fiához, — hagyj kérlek magamra a főtisztelendő páterral.

Enrico elhagyta a szobát.

— A fiam szívesen van ebben a házban. Ezt ön is tudja főtisztelendő atyám. Alig várta már, hogy vége legyen a vakációnak. Ugye szabad feltételeznem, hogy őt is szeretik itt?

— Nagyságos asszonyom, Enrico a legjobb növendékeink egyike.

— Ennek nagyon örülök. Egy sajnálatos körülményt azonban mégis meg kell állapítanom.

— És pedig?

— Enrico bizonyos tekintetben rossz befolyás alá került.

— Rossz befolyás alá? Nem értem, mire gondol nagyságos asszonyom.

— Enrico jövőjéről van szó főtisztelendő atyám.

Miből következteti ezt nagyságos asszony?

— A szünidő folyamán legnagyobb megütközéssel vettem észre, hogy fiam a papi pályára készül. Ezzel volt tele a lelke, amikor szünidőre hazajött.

— Ne tulajdonítson ennek különösebb jelentőséget, nagyságos asszonyom. Enricónak sok ideje van még a döntésig. Hiszen még annyira fiatal.

— Bocsásson meg főtisztelendő páter, de én jobban ismerem a fiút. Ha ő a fejébe vett valamit, akkor keresztül is viszi, még pedig minden áron.

— Na és tegyük fel, hogy ez így is lenne?

— Ő és ön ilyen nyugodtan teszi fel ezt a kérdést? Ha tudnám, hogy így lesz, még ma kivinném az intézetből a gyermeket.

— De miért, nagyságos asszonyom?

— Mert itt elrabolják tőlem a fiamat! Ezt a szerencsétlenséget pedig meg akarom akadályozni. Nekem csak egy fiam van. Ezt az egyet pedig soha sem fogom feláldozni.

Az izgatott asszony sírvafakadt.

— Nyugodjék meg, nagyságos asszonyom, féltelme teljesen alaptalan. Enrico egyelőre iskolásgyerek és csak egy kötelessége van: hogy jeles érettségi bizonyítványt vigyen haza.

— Főtisztelendő atyám azt mondta, hogy *egyelőre*. Olyan biztosan számít már reá?

A könnyek újra megeredtek.

— Nagyságos asszonyom megint félreért. Csak azt akartam mondani, hogy felesleges már most aggódnia, amikor Enrico még távolról sem tart ott, hogy dönthetne hivatása felett. Addig még sok minden történhet vele.

— Igérje meg főtisztelendő atyám, hogy mindenesetre lebeszéli arról, hogy a papi hivatást válassza magának, — könyörgött az anya.

— Szabályaink szigorúan tiltják, hogy a növendékeket hivatásukat illetőleg bármely irányba befolyásoljuk. Nem fogom tanácsolni neki, hogy szerzetes legyen.

— Ezt nem tudtam. Ez megnyugtat. Bocsáson meg atyám. Így most már barátja befolyásától sem tarthatok.

— Nagyságos asszonyom Carlo Tarchetti-re gondol?

— Igen.

— Tarchetti szintén legjobb és legtehetségeesebb növendékeink egyike. Ő fiának csak hasznára lehet. Tőle csak nem kell féltenie őt?

— Dehogyan is nem kell őt féltennem tőle. Hiszen éppen ő plántálta fiam lelkébe ezt az örült gondolatot. Hála Istennek, sikerült a nyár folyamán kissé helyreigazítanom a fejét.

— Ismétlem, nagyságos asszonyom, a Tarchetti-vel való barátkozás fiának csak hasznára van.

— Felőlem barátkozhatik vele, csak hivatás-

ról ne beszélgessenek. De ezt majd magam mondom meg neki!

— Nagyságos asszonyom tehát oly nagy jelentőséget tulajdonít annak, amit ezek a fiatal gyerekek hivatásról beszélnek?

— Főtisztelendő atyám, ön nem sejtí, milyen reszketve gondolok fiam jövőjére! . . . Nem! Neki nem szabad zárdába vonulnia, hiszen az egyetlen fiam! Neki kell átvennie apja üzletét. Ki vezetné a régi üzletet tovább, ha nem ő? Édesapja biztosan számít erre . . . tudom . . . És ha arra gondolok, hogy egyszer le kellene mondanom egyetlenemről . . . hogy egyetlen földi vigaszomtól is olyan távol kellene élnem . . . milyen szörnyű ez a gondolat! Szívesebben látnám őt holtan, sem hogy zárdafalak mögött tudjam őt!

A szerzetes ijedten hátrált. De azután nagy önuralommal felelt:

— Nagyon izgatott, nagyságos asszonyom és ezért Isten bizonyára megbocsátja utolsó szavait. Keresztény anyának nem szabad így beszélnie. Csak Isten dönthet felettünk. Hiszen nem tarthatja szégyenteljes dolognak azt, ha valaki szerzetes vagy pap kíván lenni?

— Mit jelent a mai világban egy szerzetes? Nem vetik meg mindenfelé? Mi szüksége van az én dúsgazdag fiamnak arra, hogy a világban így bánjanak vele? Miért ne használja ki szülei vagyonát? De mindez semmi ahhoz a fájdalomhoz képest, amit a fiamtól való elválás okozna nekem. Főtisztelendő atyám, egy anya mindig csak anya marad. Kimondhatatlanul boldogtalan lennék, ha tudnám, hogy lekicsinyelnék a fiamat, mint papot . . .

A kétségbeesett anya megint sírni kezdett . . .

— Nagyságos asszonyom, az imában keressünk világosságot és erőt és engedjük, hogy Isten

azt tegye velünk, amit akar, — mondta szánonnal a szerzetes.

— Bocsásson meg főtisztelendő atyám; nem akartam megbántani sem a papi rendet, sem önt. De ön tudja legjobban, mily kevésbé kecségető a jövő. Egy anya csak gyermekeinek boldogságára törekszik . . .

— Akkor is, ha nagy áldozatokat kellene hoznia, — szolt közbe a rektor — akkor is, ha a saját boldogságáról kellene lemondania . . . ugyebár nagyságos asszonyom.

— Igen, — felelte zokogva az anya. — De ön megérti azt is ugye, hogy nem tudnám túlélni a fiamtól való elszakadást!

— De ki beszél erről, nagyságos asszonyom? Legyen meg Isten szent akarata. Mint keresztény anyának bizony jobban kellene bíznia az Úr Istenben.

— Igen, megvallom, nem vagyok igazán keresztény anya. Szeretetem, melyet éppen ezíránt a gyermekem iránt érzek, meghaladja a megengedett határokat. Érzem, hogy nem tehetek elene. Isten irgalmazzon nekem. Imádkozzék érttem főtisztelendő atyám.

— Nagyságos asszonyomnak természetesen jogában áll fiát bármikor elvinni innen, ha úgy érzi, hogy sok nyugtalanságot okozunk önnek. Lehet, hogy így megtudja előzni az állítólagos szerencsétlenséget. Ő később világosan megérzi majd Carlo Tarchetti nélkül is, hogy melyik utat kell választania. Ha Isten valóban egészen magának akarja őt, akkor meg is adja majd az erőt ahhoz, hogy legyőzze az akadályokat. Éppen ebben nyilvánul meg az igazi hivatottság.

— Távol legyen tőlem, hogy elvigyem a fiamat — felelte az aggódo anya. — Hiszen annyira

szeret itt lenni. De Carlo Tarchettivel még egyszer beszélni fogok, nehogy még jobban elbolondítsa Enricót.

Enrico közben elmesélte barátjának szünidei élményeit. Carlo nyomban észrevette, hogy Enrico nagyon megváltozott. Szomorúan kellett ezt megállapítania.

— A vakáció elején túlságosan jámbornak, túlságosan csendesnek talált az anyám — mesélte Enrico. — Nem azért adtunk X-be, hogy ájtatoskodó szemforgató legyen belőled — mondta. — Testvéreim is gyakran kinevettek. Különösen akkor, ha a kertben rózsafűzért imádkoztam. Egy ideig eltűrtem mindezt, hanem aztán mindent abbahagytam, az egész napirendemet, a napi szentáldozást, a ministrálást. Mama mindjárt jobban meg volt elégedve velem, még zsebpénzt is többet adott. Valld meg őszintén, nem lettem volna-e számár, ha ilyen körülmények között jámbor maradtam volna?

— Nád a szélben! — felelte Carlo bánatosan.

Éppen ekkor Enrico édesanyja jött feléjük. Eléje mentek mind a ketten.

— Kedves Tarchetti — mondta, — ugye megbízhatok magában?

Carlo csodálkozva nézett reá; ijedten látta, hogy kisírt a szeme.

— Nem egészen értem nagyságos asszonyom, hogy mit akar ezzel mondani — kérdezte szerényen.

— Emlékszik ugye, hogy megígérte nekem, hogy soha sem fog Enricóval a hivatásáról beszélni?

— Igen, most már tudom. Jóllehet nem vádolhatom magamat oktalansággal ebben a dologban, mégis szívesen eleget teszek kívánságának,

feltéve, hogy Enrico békében hagy ezzel a kérdéssel.

— Efelől nyugodt lehet. Fiam megváltoztatta felfogását és jövőjéről is másképp gondolkozik. Elég sokat fáradoztam érte, de mit nem tenne meg egy anya a fiáért? Ugye igaz Enrico?

— Igen, anyám, — felelte sietve Enrico, de közben gondosan elkerülte Carlo pillantását.

Tarchetti maga is elhitte most már, hogy Enrico megváltozott.

— De mondja csak Tarchetti, — kérdezte az aggódo anyja — a maga édesanyja beleegyezik abba, hogy szerzetbe lépjen?

— Nemcsak hogy beleegyezik, nagyságos asszonyom, de kimondhatatlanul örül neki.

— Dehát nem egyetlen fiú maga is?

— De igen, nagyságos asszonyom.

— És mégis szerzetes akar lenni?

— Miért ne, ha Isten hivatást adott.

— És egész vagyonát a rendnek fogja adni?

— Egyelőre él még az édesanyám nagyságos asszonyom.

— És ő igazán le tudna mondani egyetlen fiáról?

— Boldogan nagyságos asszonyom. Éppen nemrég írta nekem, mikor a jövőmről beszélt. Azt írta: gyertya vagy, melyet Isten szentélyébe állítok.

— Bámulom az édesanyját. Neki igazán szentnek kell lennie!

Tarchetti udvariasan meghajolt és elbúcsúzott.

Mikor egyedül maradtak, az édesanyja is búcsúzni kezdett.

— A Tarchettivel való barátságnak véget kell vetni — mondta többek közt. — Ez a fiú nem hozzád való. Keress magadnak élénkebb pajtáso-

kat, akik jobban illenek majd hozzád. A fiatal-
ságnak ki kell tombolnia magát.

— Igen anyám.

— Ha nem is leszel mindig első osztályodban és nemis lesz mindig egyesed a hittanból, korántsem kell még, hogy rossz gyerek legyél. Jobban szeretem, ha kissé természetesen viselkedsz és nem adod mindig Szent Alajost társaid között, mert félek, hogy előbb-utóbb rád találnak unni.

— Igen anyám.

— Nos szívem, drága egyetlenem, hallgass reám. Ugye, megszívleled a tanácsaimat. Senki sem kívánja annyira a javadat, mint anyád. Vizsontlátásra édes kis fiam.

Az anya gyengéden megölelte fiát, szívére vont, megcsókolta. Aztán lehajtott fejjel, sóhajtva hagyta el a kollégiumot.

*

Enrico bizony alaposan megszívlelte anyja szavait. Csakhamar gyülni kezdtek a rossz osztályzatok, egyre-másra kapta a büntetéseket, kisebb-nagyobb könnyelműségei miatt. Carlóval ritkán beszélt. Mindig elkerülte. Ezzel szemben szoros barátságot kötött az intézet kevésbé komoly elemeivel, és csakhamar maga is közéjük tartozott. Minden ostoba csínytevésben benne volt. Hol az éléskamrát fosztották ki, hol a hálóteremben tartottak titkos lakmározást; állandóan rosszban törtek a fejüket.

Egy hideg téli estén a keresztfolyósón állt Enrico díszes bandája között. Szidták az ostoba napi beosztást, mely szerint, már reggel hatkor kellett felkelni. Ekkor Enricónak remek

ötlete támadt. Az ő fülkéje volt az első a teremben; ott volt mindjárt a nagy ablak mellett. Az ablakpárkányról remekül elérhette azt az átkozott ébresztőharangot. Tervét közölte pajtásaival és valóban, mikor a teremben mindenki aludt, felmászott az ablakpárkányra, megfordította a harangot és vizet öntött belé. Aztán csendesen aludni ment.

Másnap reggel korán ébredtek a cinkosok. Suttogva kérdezték egymást, nagyokat kuncogtak és lázas türelmetlenséggel várták az ébresztés pillanatát.

Sandro, a portás, szokott pontosságával megjelent, hogy harangozzék. De hiába; a harang jéggel volt teli. Kicsit zúgott, de állandóan visszabillent. Sandro húzta, húzta minden erejével és nem értette, mi történhetett. A végén már olyan dühösen ráncigálta, hogy a kötél a kezében maradt.

A fiúk felfigyeltek és hangos kacajjal kísérték a sikertelen harcot. Sandro erre még dühösebb lett; fogta magát és ment, hogy jelentést tegyen a rektornál. Még a lépcsőről is behallatszott a dohogása. Enrico és társai a takaró alatt majd hogy halálra nem nevették magukat. De csakhamar megjelent a teremben a rektor atya. Tapolt egyet és köszönt: „Benedicamus Domino”. De a nagy teremben elveszett a hangja. Senki sem mozdult. Enrico és társai úgy tettek, mintha mélyen aludnának. Csak mikor aztán tényleg felébresztették őket, bújtak ki az ágyból: nagyokat nyújtózkodtak, mintha abban a pillanatban ébredtek volna fel.

A csíny remekül sikerült. Még hónapokig nevettek rajta ha eszükbe jutott. A legérdekesebb az volt a dologban, hogy az előljárók sohasem

tudták meg, hogy voltaképpen kik voltak a bűnösök. Enrico büszkén érezte, hogy ő a banda esze. Megalapították a „gonosztevők klubját” és ha nem is volt a legrosszabb, de ő volt a legvakmerőbb a fiúk között.

Egyik áldozatuk Sandro volt, a portás. Az öreg nagyon szeretett háborús élményeiről mesélni, a fiúk pedig kihasználták ezt a gyengéjét. Mindig újra meséltették, ami persze nagyon hízelt az öregnek. Persze, nem nagyon ragaszkodott az igazsághoz. Csak annyit kellett kérdezni tőle például: — No Sandro, hogy is volt azzal a Novara-i ütközettel! — és máris folyt a szó. Novara! Ez volt életének hősi korszaka. Átszellemült arccal mesélte el, hogy hogyan rohant előre halálmegevetéssel, mikor már hátráltak a többiek és hogyan szúrta meg bajonettjével az ellenfél vezérét, amikor hirtelen a másik oldalról...

— Mi volt maga akkor, Sandro? — vágott szavába Enrico.

— Kapitány — felelte a portás röviden.

— Viseltek akkoriban puskát a kapitányok? — kiáltotta egy másik.

— Természetesen — mondta gyanutlanul Sandro.

— Remek, nagyszerű, éljen Sandro! — kiáltották erre össze-vissza.

Az öreg altiszt gyanutfogott, körülnézett, aztán sietve otthagya a társaságot.

— Ez aztán nevelés — dohogta elmenőben. — Így nevetik ki az öreg embert. Ja, bizony a mai fiatalság nem ismer semmiféle tiszteletet. Az én időmben bezzeg másképpen volt még...

Az egyik fiú, Gallieri, egy szép napon fontos dolgot fedezett fel. Sandrónak hamis fogsora volt!

— Hamis a foga lent is fönt is — mint a tűz, futott körbe a hír a fiúk legnagyobb gaudiumára. Milyen remek tréfa lesz ebből — már előre dörzsölték örömeükben a kezüket.

— Saját szememmel láttam amint ma reggel kivette a fogsorát, — mesélte Gallieri.

— Remek látvány lehetett, — nevettek a többiek.

— Kár, hogy nem volt fényképezőgép nálad.

— Ezt még ki lehet pótolni, — újjongtak karban.

Elhatározták, hogy figyelni fogják. És figyelték is, de mennyire! Lábuhegyen követték valahányszor a konyhába ment, hogy egyék. És valóban szegény feje egyszer kissé mohóbban látott hozzá egy nem egészen puhára sült hús megevéséhez és bizony bennmaradt a foga:

Ekkor egyik kezével eltakarta fogatlan száját, a másikkal pedig megfogta a tányért, hogy a konyhába vigye. Odatartotta a húst a szakács elé és közben érthetetlen dadogással magyarázott valamit. A szakács nevetett. Erre dühbegurult a fogatlan ember, elvette kezét a szája elől és ordítani kezdett. Ez volt csak a gyönyörű látvány! Sandro a novarai ütközet hőse, ott állt beesett arccal, fogatlanul!

Kolombus sem örülhetet jobban felfedezésének, mint a híres klikk tagjai a pompás jelenet láttára.

Sandro nagy kinnal kotorászott a húspan foga után... mire hirtelen előbukkantak a leselkedő fiúk. Hangos kacagással ugráltak körül: — Bravo Sandro! Aki keres, az talál!

De Sandro, ahelyett, hogy tovább keresgélt volna, zsebrevágta a húsdarabot és elinált.

— Éljen a novarai ütközet hőse! — kiáltották utána a gonosz fiúk.

Még egy gyengéje volt Sandrónak: azzal dicsekedett, hogy nemesi származású. Mindig azt mesélte, hogy testvérei magas állású emberek, csak neki nem volt szerencséje az életben. Az egyik testvére képviselő, a másik magasrangú katonatiszt, a harmadik pedig nagykereskedő. Ez az utóbbi ugyanebben a városban lakik és el is jön hozzá néha-néha. Ez kellett csak a „Gallieri és társai” cégnek! Azonnal elhatározták, hogy nyomászegődnek egyszer, amikor a „nagykereskedő” testvérét megy meglátogatni. Így is történt. A haszontalanok utána is mentek és persze rájöttek, hogy a nagykereskedő bizony szegény limonádéárus csupán.

Ez volt hát az a nagy Krőzus!

Hazajövet hangsúlyozott érdeklődéssel faggatták Sandrót testvére hogyléte felől,

— Nagyszerűen van, mint mindig — felelte a portás.

— No, ez nem nagyon látszik meg rajta, — felelte az egyik. A többiek folyton kacagtak.

Sandro nagyot nézett.

— Talán fukar szegény, hogy semmit sem ád magára. Olyan kopott volt a ruhája, — mondta szemtelenül egy második fiú.

Sandro egyik ámulatból a másikba esett.

— De azért nagyon hasonlít magára — nevetett egy harmadik.

— Sandro, ha egyszer megint meglátogatja a testvérét, vigyen minket is magával — kérték gúnyosan.

— Én ugyan nem megyek — mondta foghegyről az egyik.

— Miért ne mennél? — kérdezte tetetett csodálkozással Gallieri.

— Mert nem bírja a gyomrom a limonádét.

Hangos kacaj. Szegény Sandro bánatosan fordított hátat a fiúknak és megint csak azt morgogta a bajsza alatt: — Ó ez a fiatalság! Az én időmben bezzeg máskép volt minden!

*

Farsang utolsó napján történt.

Az egyik tanár a „Morus Tamás” című darabot átdolgozta az intézet színpada számára és Enricónak adta a főszerepet.

Enrico remekelt. A nézőközönség nem győzött tapsolni neki, mindig újra meg újra előhívták, de meg is érdekelte az ünneplést. Remekül alakította a hőst, a vértanút, a szentet.

A harmadik felvonás után virágosövel árasztották el a színpadot. Enrico boldog elégedettséggel köszönte meg az ovációt, de különösen társai tapsának örült.

Carlo csodálatosképpen nem vett részt ebben az ünneplésben. Mozdulatlanul ült a helyén. Sápadt volt és komoly és aki jobban odanézett, láthatta, hogy könnyezik.

Mi történhetett szívében? Azt csak a jó Isten tudta!

A kulisszák mögött hízelegve dicsőítették a nap hőjét, Enricót.

Vacsora után — már éjfél felé lehetett — Enrico Gallierivel, aki Cromwell szerepét játszotta a darabban, a házikápolnába ment, hogy elvégezzék a közös esti imát. Útközben Gallieri még mindig a színdarabbal foglalkozott. Enrico szóra-

kozottan hallgatta, de egyszerre csak felfigyelt.

— Te, nekem kimondhatatlanul tetszik Cromwell szerepe! — mondta Gallieri.

— Azért is játszottad olyan remekül!

— Enrico — mondok valamit neked. Szeretném, ha idősebb és érettebb lennék, hogy igazán gonosztevő lehessenek!

Enrico megjéjdt.

— Mit beszélsz? Elrémítesz és szinte bánom, hogy a barátod vagyok. No de úgyis tudom, hogy csak tréfálni akartál, ugye?

Gallieri cinikusan felnevetett: — Ó milyen naiv vagy kedves barátom! A világban az érvényesül legjobban, aki semmilyen eszköztől nem riad vissza. Minél gonoszabb, ravaszabb, alávalóbb és szemtelenebb az ember, annál nagyobb sikereket érhet el. Nézd például...

Ekkor megszólalt a harang. Enrico látta, hogy Gallieri bosszankodik. Nemsokára elaludt ő is, mint a többiek...

*

A nagybőjt szomorúan köszöntött be a farsang után.

Enrico nehezen, kedvetlenül kelt fel másnap reggel.

Most a Carlo és a Gallieri fülkéje közötti fülke volt az övé. Félig felöltözve odaállt a tegnapi Cromwell elé, aki mélyen aludni látszott. Erélyesen megrázta a vállát.

— Ébredj! Legfőbb ideje, hogy felkelj! — kiáltotta, de nem nézett reá.

— Vén medve, szégyeld magad! — szidta nevetve és azzal hátatfordított neki.

Ebben a pillanatban ment el arra a prefketus

és mert látta, hogy Gallieri még az ágyában fekszik, nevén szólította. Semmi válasz.

— Majd én felébresztem őt prefektus úr! Csak bízsa rám! — mondta nevetve Enrico és már ott is állt az alvó fiú előtt.

Megfogta a karját és húzni kezdte ki az ágyból.

Gallieri karja hideg volt és merev. Enrico el-sápadt és ijedten kérdezte: — Gallieri, mi bajod, beteg vagy talán? Miért nem felelsz? — A prefektus is odanézett és csak most látta Enrico, hogy Gallieri szeme üveges, arca kékesen fehér... Enrico nagyot kiáltott és eszméletlenül terült el a földön.

Mikor magához tért, az ágyban volt.

Gyenge gázlángocska égett a szobában. Azt hitte, hogy az a lámpa ég, amit minden reggeli ébresztésnél meggyújtanak. Várta, hogy megszólaljon az ébresztőharang. De hiába várta. Nem jött senki sem. Senki sem törte meg a síri csendet.

Megróbált felülni ágyában, de visszaesett. Még-egyszer megpróbálta, de tagjai nem engedelmeskedtek. Hiába volt minden próbálkozás. Kiáltani akart, de nem jött ki hang a torkán. Ekkor megadta magát tehetetlenségének és lassan gondolkodni kezdett a történetek felett. Eleinte minden összefolyt előtte. Színpad, nézők, tapsvihar. A képek összefüggéstelenül lebegtek szeme előtt. Csak lassanként bontakozott ki benne a dolgok összefüggése. És akkor ott látta maga előtt a kékfoltos holttestet, a kifordult, üveges két szemet... Mi volt ez? Álmodott talán? Agyrém bántja? És kik azok az emberek, akik feléje jönnek? Kik azok? Világot gyújtanak és föléje hajolnak... Annyian állnak az ágya körül... Megismerte apját, anyját, tanárait és látta, hogy köztük van

Carlo . . . Igazán . . . Carlo is itt van köztük! Hangosan dobogott a szíve . . . Zokogás rázta a mellét. Könnyek peregtek le az arcán. És ott volt az intézet orvosa is, meg egy ismeretlen pap, karíngben és stólával. Almodik? Kísérteteket lát? Vagy valóság az, amit látni vél?

Kiáltani akart, de ajkai görcsös merevségben forrtak össze. Az orvos keze után nyult és figyelte a pulzusát. Mégegyszer arcába világított, majd így szólt: — Semmi változás. De azt hiszem, közeledik a válságos pillanat.

— Szóval nincs remény doktor úr? — jajveszékelt kétségbeesetten édesanyja. — Igazán nem ismer már reánk, doktor úr?

— Tudom, mit jelentene önnek nagyságos asszonyom, ha a beteg ébredő öntudatának adná jelét, — felelte az orvos. — Ha kívánja, próbálja meg — fordult az apához.

Enrico apja megfogta a beteg kezét, erősen megszorította és megcsókolta a homlokát. — Enrico édes fiam, — mondta remegve, — adj jelet, hogy ismersz bennünket, hogy látod a papot, aki azért jött, hogy feloldozzon téged. Édes, drága fiam, mondd nekünk, hogy előremész a mennybe és hogy vársz ott reánk.

Enrico mindent látott, mindent hallott. Később nem tudta megérteni, hogy ezek a szavak meg nem ölték akkor.

Meghalni. Meghalni ilyen fiatalon! . . . Élete virágjában! Meghalni most, hogy eltávolodott Istentől, és szinte megfélemedezett róla. Róla, aki olyan jó volt hozzá . . .

Sohasem tudta Enrico később elmondani, hogy milyen rettenetesen szenvedett akkor.

Mit nem adott volna érte, ha jelt tudott volna adni! De nem tudott. Egy hang sem jött ki a

torkán, egyetlen mozdulatra sem volt képes. Biztosra vette, hogy meg kell halnia.

Csak könnyezni tudott.

Anyja zokogva borult térdre az ágya előtt.

Mindenki sírva térdelt körülötte. A pap megadta a feloldozást.

Miért is nem tudott egyetlen egy szót is kimondani? Ha legalább Jézus nevét suttoghatta volna ajka! Miért nem búcsúzhatót el övéitől? Mennyire szeretett volna bocsánatot kérni tőlük!

— Most pedig, — mondta az orvos, — a legnagyobb nyugalmat kérem. Csak egy ember maradhat a beteg mellett... — Enrico hallotta, és szerette volna megértetni velük, hogy Carlo maradjon itt.

De nem értették, mit akar.

Aztán újra elvesztette eszméletét.

Ez az álom — élet és halál között — sokáig tartott.

Mikor Enrico verejékben ázva valami szörnyű iszonyat érzésével magához tért, torkaszakadtából kiáltozni kezdett. Odaszaladtak hozzá, nyugtatták, de ő minden áron öltözködni akart, mert azt hitte, hogy egészen jól van. Nagy nehezen meggyőzték arról, hogy az orvos engedelmével nélkülözhetetlen nem hagyhatja el az ágyat.

Egy hét múlva túl volt minden veszélyen. Szülei bátran hazautazhattak. Persze még nagyápolásra volt szüksége. Carlo nem ment el mellőle, gondozta és mindent megtett érte. A jó Isten irgalmában a jó útra akarta vezetni Enricot, mégpedig Carlo segítségével. A jóbarát ezerféleképpen szórakoztatta a beteget. Olvasott neki, mesélt az osztályról, elmondta, hogy Sandro megint milyen csacsiságokat csinál. Gyakran szüleiéről is beszélt neki; de valahányszor Enrico hivatásról

és régi buzgalmáról akart volna beszélni, rögtön más tárgyra tért át.

Mikor egyszer így megint szavába vágott és hallgatást parancsolt neki, Enrico keserves zokogásra fakadt. Ekkor Carlo gyengéden megfogta kezét és bocsánatot kért tőle a türelmetlenségéért.

— Carlo, — mondta komolyan Enrico, — hát nem akarod észrevenni, hogy Isten rendkívüli módon hív újból magához? Légy nekem újra az, aki voltál és megígérem, hogy én is az leszek, aki voltam.

— Mit akarsz ezzel mondani Enrico ?

— Jól tudod te azt. Megint követni akarom a lelkiismeret hívó szavát és Istenhez akarok visszatérni. Ha nem vet el engem, neki akarom szentelni egész életemet.

— De hiszen édesanyád megtiltotta, hogy velem ezekről a dolgokról beszélj!

— Ez igaz, de mégis beszélnem kell ma veled. Van az úgy néha, hogy azoknak sem szabad engedelmeskednünk, akik az életet adták nekünk!

Carlo nem felelt.

— Látod Carlo, én is így vagyok veled. Világosan érzem, hogy hív az Isten. Isten kíván engem. Ez nem képzelődés, hidd el édes barátom.

Ez nem szalmaláng. Soká haboztam amíg elhatároztam, hogy anyám tilalma ellenére is beszélni fogok veled. Szentül hiszem, hogy Gallieri halálával utoljára hívott engem az Úr Isten. Isten nem is szólhatott volna világosabban hozzám. És én nem maradhatok továbbra is hideg. Ó Carlo, ha tudnád, milyen boldogtalan voltam, amikor lelkemben visszahúzódtam tőled!

— De hiszen olyan jól mulattál ostoba csínyjeiden, — felelte Carlo.

— Csintalanságom, ostobaságom csak arra volt

jó, hogy elkábítson és hogy túlharsogja bennem azt a bizonyos intő belső hangot. Mindenki azt hitte, vidám vagyok és senki sem sejtette, mit érez a szívem. De most már nem bírom tovább. Vissza kell térnem Istenhez. Szívesen lemondok a csalóka világ hiúságairól.

— Eszembe jut az az este, amikor remekül játszottad Morus Tamást. Láttál akkor engem a nézők között?

— Hogyne láttalak volna. Míg a többiek ujongva tapsoltak nekem, te mozdulatlan, komor és szomorú maradtál. Miért?

— Most elmondom neked. Drága lelkedre gondoltam és féltem a jövőtől.

— Szóval te megérezted bennem azt a kettőséget?

— Igen Enrico, túlságosan ismertelek ahhoz, hogy ne sejtettem volna meg harcaidat.

— Milyen hálás vagyok a jó Istennek azért, hogy a barátom lehetsz. Senki sem ért meg olyan jól, mint te. Azért kérek, mondd meg, mit tegyek?

— Teljesen egyetértek veled. És mégis — tanácsolhatom-e neked, hogy engedetlen légy szüleiddel szemben? Nem, ezt nem tehetem és nem is akarom. De hallgass ide. Te magad mondtad, hogy édesapád mélyen vallásos és hogy csak a te boldogságodra gondol. Írj neki, tárd föl szívedet és kérd a tanácsát. Azt is írd meg neki, hogy édesanyád minden erejével ellenszegült a kívánságodnak. Mi pedig közben imádkozni fogunk. Ha édesapád szívesen veszi a dolgot és beleegyez, akkor biztosra veheted, hogy Isten magának akar. Ugye így lesz a legjobb?

— Angyal vagy Carló. Azt teszem, amit mondasz. Minden tanácsodat követni akarom.

És Enrico megírta a levelet.

Enrico közben teljesen meggyógyult és folytathatta tanulmányait.

Pajtásai hamarosan észrevették, hogy megváltozott, de őket is annyira megrendítette Gallieri halála, hogy békében hagyták. A jók örömmel látták, hogy Enrico ismét hozzájuk csatlakozik. A tanulást illetőleg is visszanyerte osztályában az első helyet.

Attól a naptól kezdve, hogy levelét elküldte édesatyjának, lázas türelmetlenséggel várta a választ. Elhatározását megmásíthatatlannak érezte és vágyva vágyott édesapja beleegyezésére. Egy szép napon aztán magához hívatta őt a rektor atya. Enrico égő arccal, izgatottan lépett be hozzá.

— Kedves Enrico, — kezdte az igazgató atya, — édesapád megbízott azzal, hogy ezt a levelet átadjam neked. Azt írja, hogy fontos dolgot közöl veled benne; olvasd hát figyelemmel.

Enrico remegő kézzel bontotta az írást és olvasni kezdte:

— Drága fiam! Mindenekelőtt azt szeretném megértetni veled, hogy ha nincs is jogában az apának gyermekét hivatásának megválasztásánál erőszakosan befolyásolni, mégis kötelessége, hogy tanáccsal álljon melléje, figyelmeztesse őt az esetleges tévedésekre.

Fiam, te ma lelkesen kívánod a pap szent pályáját számodra. Atyádnak azonban meg kell győződnie arról, hogy meg lesz-e benned az az állhatatosság és hősiesség, mellyel ellent tudsz majd állni a mindig készítő világnak.

Mégis meg akarok vallani neked valamit. Titokban mindig azt kívántam, hogy pap legyen belőled. Kérlek, édes fiam, jól gondold meg, mit tetszel és kérd a Szentlélek Úr Istent, hogy vilá-

gositson meg. Kérd ki lelkivezetőd tanácsát és véleményét; az ő szava Isten szava.

Isten őrizzen meg a tévedéstől; nincsen szörnyűbb dolog, mint ha valaki felszentelt pap korában jön rá arra, hogy tévedett.

Nem a ruha teszi a papot. El kell jutnunk hivatásod megértésének magaslatára, értsd meg, mit jelent papnak lenni és ebből meríts lelkesevést és erőt.

Lelkek várnak rád; meg kell nyugtatnod a nyugtalanokat, le kell törölnöd a sírók könnyeit és saját életteddel kell prédikálnod az irgalmas szeretetet. Lesz jó emberekkel dolgod, de akadsz olyanokra is, akik ellenkezéssel, gyanakvással, bizalmatlansággal fogadnak. Mindezt jól gondold meg fiam.

Jaj a rossz papnak, aki nem teljesíti feladatát, és ha nem is él bűnös életet, de kevésbé épületes viselkedésével megbotránkoztatja híveit. Nagy az ő felelőssége Isten előtt! Ha már a közönséges halandónak is lelki szegénnyé kell lennie ahhoz, hogy a mennyekbe jusson, mennyire ki kell ürítenie szívét a papnak, mennyire távol kell tartania magától minden földi szenvedélyt! Ne vedd rossz néven, hogy mindezt szemed elé tárom, de tudnod kell, mire vállalkozol, mielőtt végkép a papi életre szánnád el magad.

Ha valóban biztos vagy hivatásod felől, hálát adok a jó Istennek, hogy családod szellemét romlatlanul megőrizte benned és hogy ebben a nagy kegyelemben részesített bennünket.

Szerető atyád

— Nos? — kérdezte a rektor atya. — Meg vagy elégedve Enrico? De mért sírsz? Ujabb felhő borult egedre? Hiszen most örülnöd kellene?

— Igen atyám, de édesapám levelében mindig csak a papi hivatásról beszél. Mintha félreértett volna. Hiszen én szerzetes, hittérítő akarok lenni. Semmi sem dönthetné meg ezt az elhatározásomat. Csak ez a hivatás tehet boldoggá engem.

— Nézd fiam, — felelte a rektor atya jószágon, — édesapádnak ez ellen sem lesz kifogása, hiszen ő igazán csak a boldogságodat akarja. De nagyon tévedsz, ha a szerzetesi életben látod az eszményi életet, ha azt hiszed, hogy mint szerzetes nem kell majd megküzdened a világgal! Olyan zárdát, melyben ez várna rád, hiába keresnél az egész világon. Ebben az esetben csalóka ábránd lenne az, amit hivatásnak hiszel.

— Azért akarok szerzetes lenni, hogy lemondjak a világról és a világ hiúságáról.

— Hiszed, hogy nemcsak a világról és örömeiről, de minden emberi ragaszkodásról is le tudsz mondani?

— Remélem, hogy Isten kegyelmével erre is képes leszek. A világ nem csábít, mióta szemtől-szembe láttam a halált.

— Ezt most így érzed édes gyermekem. Tudom, hogy jót akarsz, de ki tudja, nem változik-e meg az élet folyamán a látásod és nem bánod-e meg, hogy hátafordítottál a világnak?

— Isten mentsen ettől atyám. Ez nagy szerencsétlenség lenne, mert tudom, hogy boldog csak a szerzetesi hivatásomban leszek.

Enrico olyan komolyan, annyi határozottsággal beszélt, hogy szavai igazán a lélek legbenszejéből fakadó kiáltásnak hatottak.

— Nézd Enrico, én magam is lemondtam a világról. De észreveheted ugye, hogy a fülem se látszik ki a világi természetű gondokból. Azt is

látod úgy, hogy állandóan a világgal kell érintkeznem?

— Ez hivatalából következik atyám és azt is tudom, hogy csak engedelmességből teszi. Bizonyára lesznek nekem is küzdelmeim; gondoltam már erre magam is nem egyszer. De akinek hivatást ad Isten, annak megadja a kegyelmet is hozzá. Látom például, hogy családommal, főleg édesanyámmal súlyos harcaim lesznek. Ő, szegényke nagyon ragaszkodik hozzám. De Isten segítségével nem leszek hűtlen elhatározásomhoz. Olvastam egyszer, hogyha a világ sejténé mindazt a boldogságot, békét a zárdafalak mögött, létrákkal, kötelekkel ostromolnák a kolostorokat, hogy behatolhassanak. A magam részéről semmi de semmi kételyem nincs hivatásom felől. Csak az a kérdés, felvesznek-e?

— Nem kell elhamarkodni a dolgot. A te korodban szívesen siet az ember. Várd meg előbb édesapád újabb levelét, mielőtt további lépésekre szánád el magad. Aztán meg, most állsz az érettségi előtt. Remélem, jeles leszel?

— Törekedni fogok atyám.

— Hanem egy tanácsot adok neked: ne sokat beszélj hivatásodról, de imádkozzál annál többet érte. Minden úgy fog történni, ahogy Isten akarja.

Az érettségi előtti utolsó szünidejét az intézetben töltötte el Enrico.

Az érettségét jeles eredménnyel állta meg, majd édesapja engedélyével a szülői ház közelében lévő kolostorba vonult, hogy lelkigyakorlatot tartson. Úgy tervezte, hogy a lelkigyakorlat után rövidesen a noviciátusba lép. Eddig szerencsésen leküzdött minden nehézséget.

Boldog volt! Úgy érezte, mintha máris a meny-

nyekben volna. Sajnos ez a zavartalan boldogság nem tartott sokáig.

Még mielőtt megkezdhetette volna a lelkigyakorlatot, levelet kapott az édesatyjától, hogy mindannyiuk leghatározottabb kívánságára hosszabb időt kell otthon töltenie a lelkigyakorlat után. — A lelkigyakorlat valószínűleg néhány napig tart csupán — írta — és sejtem, hogy szívesebben lépnél utána mindjárt a noviciátusba. De mi azt kívánjuk, hogy legalább még egy hónapig közöttünk maradj. Különösen édesanyád nyugtalanokodik. Mindenáron viszont akar látni. Jöjj hát fiam, szerezd meg nekünk ezt az örömet.

A lelkigyakorlat utolsó napján ismét levelet hozott a pósta. Enrico édesanyja írta. „Még mindig nincs vége a lelkigyakorlatodnak?” Azt hiszem, hogy majd csak a boldoggá-avatásodon leszel készen vele. Édesapád nem várhatott reád. Párizsba kellett utaznia. Sürgős üzleti ügyben. Jöjj hát, édes egyetlenem, szívemre. Meghalok a vágyakozástól utánad! . . .

Enrico megremegett arra a gondolatra, hogy esetleg hetekig édesanyjának legyen kiszolgáltatva. Hiszen édesapja, védelmezője, egyetlen támasza elutazott.

Mi lesz, ha édesanyja megint el akarja téríteni szándékától? Hogy térhet akkor vissza a kolostorba? Újabb harc várna reá?

Leült, hogy válaszát megírja, amikor megszólalt a házitelefon. Azt közölték vele, hogy édesanyja a társalgóban várja őt.

Enrico megijedt.

Magához vette a két utolsó levelet és elhagyta a szobát. Mielőtt azonban a társalgóba ment volna, bekopogott a rektor atyánál, aki véletlenül éppen a házban időzött. Megmutatta neki a leveleket.

A rektor atya figyelmesen elolvasta őket, majd így szólt: — Mindmáig semilyen akadály nem gördült hivatásod elé. Úgy vélem, mátol kezdve súlyos megpróbáltatások várnak rád. Ha győztesen kerülsz ki belőlük, nem fogok kételkedni elhivatottságodban. Akkor biztos, hogy Isten az, aki hív. Pillanatnyilag eleget kell tenned szüleid kívánságainak. A megpróbáltatás nehéz, de elkerülhetetlen. Azt hitted úgy, hogy ahhoz, hogy a világ számára meghalj, elég ha átléped azt a küszöböt és becsukod az ajtót magad után. Ilyen módon úgy lettél volna szerzetes, mint az, aki fél a világtól, aki gyáván megfutamodik. Neked azonban úgy kell a kolostorba jutnod, mint aki bebizonyította szilárdságát, megtántoríthatatlanságát. Meg kell mutatnod, hogy azok közé tartozol, akik a legszörnyűbb támadást — az anya vak szeretetének támadását, — is vissza vered. Te persze jobban szeretted volna, hogy áldozatodról ne tudjon senki, de semmi sem marad titokban. Bizonyára tisztábban, méltóbban, erősebben fogsz kikerülni ebből a megpróbáltatásból. Ha nem úgy lenne, Isten még idejekorán meg fogja mutatni neked, hogy nem a kolostor falai között vár rád lelked békéje, hanem ott, hová szüleid most hívnak. Isten veled!

A rektor atya megölelte Enricót és megáldotta.

A komoly, szívből jövő szavak Enrico szívét ingatoltak. Újult erővel harcrakészen sietett anyja elé a társalgóba.

— De Enrico, hol maradtál ilyen sokáig? Fogadta édesanyja türelmetlenül. — Biztosan megínt valami áhítatos elmélkedésbe merültél és teljesen megfeledtkeztél rólam. Már egy fél órája várunk reád.

Az anya szenvedélyes szeretettel ölelte magát.

hoz a fiát. Kishuga is gyengédségekkel halmozta el. — A lelkigyakorlat alatt biztosan egészen megszentültél — tréfálkozott a kisleány.

— Gyere fiam, a kocsi vár odakint — mondta az édesanyja és büszke elragadtatással mérte végig Enricot. Csakhogy megint az övé volt a fia! Egy félórába sem tellett és már hajtottak hazafelé.

Édesanyja útközben rokonokról mesélt, a jó barátokról, akik mind nagy szeretettel várják Enricot, no meg a sok ünnepségről, mulatságról, amelyre készülnek.

Enrico hallgatott. Akkor édesanyja félig tréfásan, félig komolyan szemére vetette, hogy már nem szereti őt, pedig ő életének egyetlen vigasztalása.

— De otthon aztán nem adod nekem a világ-megvető szentet, Enrico! — tette hozzá. — Még igazán megharagítasz. Össze kell szedned magad! Annak a komoly ráncnak a homlokodon el kell tűnnie.

— Anyukám, Enricónak olyan a homloka, mint valami nagy bölcsnek — mondta a kis Lujza méltatlankodva.

— Természetesen nem azt akarom, hogy valami egészségtelen élvhajhászásba, gonosz szenvedély mámorába merülj, — folytatta az édesanyja. — De vannak nemes élvezetek is, melyek nem nyugtalanítják a lelkiismeretet. Ki is lenne olyan szívtelen, hogy az életkedvet akarná kiölni egy ilyen fiatal ember lelkéből. A fiatalságnak, az erőnek, mozgásra, szabadságra van szüksége!

Enrico nem felelt. Egészen másra gondolt. A rektor atya szavai motoszkáltak a fejében. Carlóra is gondolt, akitől el sem búcsúzható. Milyen boldog is Carlo! Az ő édesanyja meg tudja be-

csülni a hivatás kegyelmét. Ő ellenben csak el-
lentmondásba ütközik, csak küzdelem vár reá.
Ennél a gondolatnál könny szökött a szemébe.

Anyja azt hitte, hogy az ő szavai miatt könnyezik. Megcsókolta hát Enricot és nagylelkűen kijelentette, hogy megbocsát neki. Milyen vak volt szegény!

— Édes fiam — mondta — nyugodj meg szépen. Jól tudom, hogy különös felfogásodat annak a légkörnek köszönheted, amelyben eddig éltél. Idővel egészen biztosan magadratalálsz.

Enrico még most sem felelt.

— Töröld le könnyeidet, gyermekem — kezdte újból az édesanyja. — Mindjárt otthon leszünk. Minek lássák az emberek, hogy sírtál?

Enrico megtörölte a szemét és csak annyit mondott: — Oh anyám, hogy megkínóztál! Isten bocsássa meg neked.

De az anyá úgy tett, mintha nem hallaná.

*

Enricot megint elkapta az élet árja. Egymást követték az úgynevezett társadalmi kötelezettségek, melyeknek eleget kellett tennie. Az édesanyja megkezdte harcát. Az apa távolléte kapóra jött. Fiának felnőtt komolysága különösképpen bántotta őt. Néha egészen ostobának találta viselkedését. Ilyenkor meg is mondta véleményét és rendszeren az lett a nóta vége, hogy éles gúnyval támadta a „zárdai bolondériát”.

— Nézd anyám, én Istennek akarom adni magamat — mondta Enrico mindig újra. — Érte akarok meghalni. Azt akarom, hogy szent legyek.

— No de édes fiam, légy már egyszer józan és okos. Mért kell mindent ennyire eltúloznod.

Hiszen én magam tanítottalak arra, hogy Istené vagyunk. Én magyaráztam neked először a katekizmust. Minden helyzetben, minden állapotban Istené lehet az ember. Légy mindig jó, engedelmeskedj mindig szüleidnek és szent leszel. Hányan lettek ilyen módon szentek, akik pedig a világban maradtak ?

— Igen anyám, jól emlékszem gyermekkoromra, jól emlékszem arra az időre, amikor válásunkra tanítgattál. Még ma is hálás vagyok érte neked. De mért állsz most ennyire ellen Isten akaratának, mely minden keresztény anya előtt szent kell, hogy legyen ? Isten azt akarja, hogy szolgáljak neki, te pedig akadályokat gördítsz az utamba.

— Az, amit te Isten akaratának nevezel, saját gyermekes elképzelésed. Honnét tudod egyszerre olyan biztosan, hogy Isten mit akar ? Talán követet küldött hozzád az égből, hogy kinyilatkoztassa magát neked ? Erről még sohasem meséltél. Minden ilyen bolondság így kezdődik. Mondj már le végre erről a gondolatról.

— Hidd el anyám, nem képzelődöm. Érett, tapasztalt emberek véleményét kértem és ezért kitartok elhatározásom mellett, jóllehet fáj, hogy ily kevésbé értesz.

— Enrico, nem tudod, anyád mennyire szeret, mennyire imád !

Az anya magához szorította fiát. — Te, aki gazdag vagy, okos vagy, szép vagy, akit mindenki tisztel és szeret, egy kolostor falai közé akarsz temetkezni, pap akarsz lenni ! — Ölelte, csókolta, forró könnyekkel áztatta arcát. Enrico ki akarta szabadítani magát az ölelő karok közül, de azok még szorosabban fonódtak válla köré.

— Enrico, egyetlen fiam, hogy lehetsz ilyen kegyetlen anyádhoz? Ha meghaltam, nem bánom, zárdába mehetsz, csak most ne tedd! Érzem, belehalok.

Ekkor szerencsére a szobába lépett a szobalány, mert Enrico érezte már, hogy valami megmozdul a szívében, valami, amitől félt, ami ellen hiába védekezett.

Négy hét telt el így. Négy heti szabadságot kapott. Édesapja még nem tért haza, anyja pedig hallani sem akart távozásáról. Szörnyű jelenetek játszódtak le, valahányszor kijelentette, hogy menni akar.

Elhatározta tehát, hogy szökni fog.

Nappal, tudta, nem sikerülhet a dolog. Meg kellett várnia az éjszakát.

A telihold kedvezett tervének.

Mielőtt eltűnt volna a házból, a következőket írta édesanyjának:

— Anyám! Te tanítottál meg arra, hogy Istent mindenképp fölött szeressem.

Ő önmagának akar.

Őt kell követnem.

Anyám, édesanyám! Isten megjutalmaz majd azért az áldozatért, melyet követel tőled! Isten veled!

Fiad.

Ejfél volt amikor útnak indult. Kint minden csendes volt és kihalt.

Bátorság! . . . Mindent Istenért!

A szoba az első emeleten feküdt. Enrico kilépett az erkélyre és lenézett a kertbe. Azután nesztelenül ismét besuhant a szobájába, összekötött két lepedőt, majd az erkély rácsához erősítette a hevenyészett hágcstót. Éppen földig ért.

Egy másodperc múlva már csúszott lefelé.
Sikerült.

Még egy pillantást vetett otthonára, még egy utolsó Isten hozzád-ot suttogott és dobogó szívvel útnak eredt. Hogy is mondta Jézus? „Aki . . . anyját jobban szereti nálam, az nem méltó hozzám!” . . .

Enrico meggyorsította lépéseit.

*

Fáradtan, kimerülten érkezett meg a kolostorba. Előljárója eleinte fel sem akarta venni. Enrico térdre borult előtte, úgy kérte, hogy szánja meg őt és ne küldje még egyszer vissza a szülői házba. És mivel kezükben volt Enrico édesapjának beleegyezése és Enrico csak pihenés címén hagyta el bizonytalan időre a kolostort, engedélyt kapott arra, hogy végképp ottmaradjon.

Enrico ujjongott az örömtől.

Ott maradhatott tehát, ahová vágyai vitték!
Szívesen felejtette el a világot.

— Éppen jókor jössz fiam, — mondta előljárója, — holnap van a beöltözés. Sokan várnak rád osztálytársaid közül. Ők is megkapják holnap a rendi ruhát. De ne hidd, hogy megpróbáltatásaid ezzel véget értek. Most jön majd csak az igazi próba. Hiszem, hogy Isten segítségével ezt is megfogod állni. Minden esetre írd meg ma édesanyádnak, nyugtasd meg és biztosítsd őt szereteted, hálád felől. Írd meg, hogy meg akartad kimélni őt a búcsú izgalmatól, azért utaztál el éjszaka.

Azaz átadta őt az előljáró az ujoncmesternek, aki igazi atyai szeretettel fogadta a fiút. Mindjárt bemutatta őt ujonctársainak és megmutatta neki a noviciátust.

A szökés.

Aztán néhány gyakorlati tanácsot adott neki és bekísérte a szobájába.

— Nos, Carissime, itt lakik majd ezentúl, — mondta és elbúcsúzott.

Szent megilletődéssel lépett Enrico a csendes szobába. Itt játszódik le majd jövő élete! Amire vágyakozott, amit annyiszor látott álmában, itt van íme a kolostori cella. És itt van ő, távol a világ lármájától, itt van és mindent, mindent maga mögött hagyott . . . És még sincs egyedül. Vele van az Isten. És milyen egyszerű ez a lakása! Kis asztal, egy szék, egy szekrény, egy ágy, a falon feszület, előtte imazsámoly.

Enrico kinyitotta az ablakot. Lenézett a kolostor csendes udvarára. Nyugalom, béke mindenütt. . . szent béke, melyet a világ nem ad . . .

Mikor először térdelt le a feszület előtt, valami melegség öntötte el szívét. „Ha-imádkozni akarsz, — mondta Jézus egyszer, — menj kamrádba, ahol senki sem lát, ott térdelj le és imádkozz a Mennyei Atyához és Ő, aki minden rejtekbe belát, meg fogja hallgatni imádat“.

És most igazán itt volt a kamrájában, ahol senki sem láthatta. Imádkozni próbált, de mindig csak egyet hajtogatott lelkében: — Köszönöm neked Istenem!

Milyen sokba került neki ez az egyszerű kis cella! Mennyit küzdött, mennyit könnyezett érte!

Egyszerre csak félelem markolta össze szívét; anyjára gondolt, aki biztosan haragszik reá és eljön majd érte, hogy hazavigye. Ezúttal azonban semmiképen sem fog eleget tenni kívánságának. Még csak le sem megy majd a társalgóba. — Ha apám idejében érkezett volna haza, — gondolta — kevésbé tragikus lett volna távozásom. Ő bizonyára megnyugtatta volna anyámat.

— Ez az én cellám! — mondta aztán csendesen a lelkében. — Ha anyám tudná, milyen boldog vagyok, nem sírna utánam. Elégedett lenne és áldaná sorsomat. Újra meg újra végignézett a négy falon. — Itt végre zavartalanul egyesülhetek majd Istennel — gondolta. — Jó példában nem lesz hiány. Ha most sem lesz szent belőlem, nem lesz mentségem Isten előtt.

Gondolataiból harangszó riasztotta fel. Gyorsan kiment a folyosóra és ő is csatlakozott a vacsorához siető testvéreihez.

A kolostorban igénytelenebbül főztek, mint odahaza, mégis minden ízlett neki. Világosan érezte, hogy ez az ő otthona és mindent otthonosnak érzett benne.

Csak ne jutott volna mindig eszébe az édesanyja! Ez az emlék tövis volt szívében.

Másnap zajlott le a beöltöztetés családi ünnepe, melyet az ünnepélyesen feldíszített kápolnában tartottak. Az oltár tele volt liliomokkal, az Istennek szentelt fiatal lelkek szimbólumával.

Enrico újonctársaival együtt lépett a fényesen kivilágított terembe. Majdnem mindenkinek ott volt a családja, mindenkivel örült valaki. Csak ő volt egyedül!

A rendi ruhát az előljáró kezéből vették át a fiatalok, majd mindegyik a sekrestyébe vonult, hogy ott azonnal felvegye azt. A családtagok segédkezhetek nekik. Zsúfolásig telt meg a helyiség. Enrico is bement a sekrestyébe és arra gondolt, hogy neki senki sem fog segíteni. Ekkor hirtelen megérintette vállát valaki és egy ismerős hang szólalt meg mögötte: — Hadd segítsek neked fiam. — Enrico hirtelen megfordult és még a szíve verése is elállt az örömtől. Édesapja állt

mögötte. Szótlatlanul ölelték meg egymást és az apa könnyezve adta rá fiára a rendi ruhát.

— Édesapám, te is úgy bánkódsz, mint anyám? — kérdezte halkán, szelíden Enrico.

— Gyermekek — felelte a kérdezett — én örömömben sírok. Olyan nagy kegyelem az, hogy szerzetes lesz a fiam! Nem érdemeltem meg ezt a kegyelmet.

Azzal átnyujtotta Enricónak a cingulumot. Olyan volt, mint az az apa, aki nagy harcra övezi fel fiát.

Apja könnyei mint balzsamos ír simogatták szívének sebéit, melyet anyjának bánata ütött rajta.

Azt is megtudta Enrico, hogy édesanyja megnyugodott azóta.

— Hogy lehattél ilyen gyorsan itt, apám? — kérdezte.

— Ma reggel érkeztem haza. Megtudtam mindent és azonnal eljöttem ide. Látod, milyen szerencsés az érkezésem! Tanúja lehettem beöltözésednek! Ezt biztosan a jó Isten akarta így.

Apa és fiú sokáig együtt maradtak aznap. És ez az együttlét mindkettőjüknek jót tett. Az apának, mert mindjobban meggyőződött arról, hogy nem vesztí el egyetlen fiát akkor sem, ha most el is kell válnia tőle, mert a hűséges szeretet nem hal meg soha; a fiúnak, mert boldogságáról beszélhetett és senki sem értette félre szavait.

Búcsúzásnál, mintha erőt vett volna a fájdalom az édesatyán. Magához szorította Enricót, mintha soha sem akarna elszakadni tőle. Mintha egy pillanatra aggodalom fogta volna el, mintha attól félt volna, hogy Enrico a kolostorban nem találja meg a boldogságát.

Mindez azonban másodpercekig tartott csupán.

Arca ismét felderült és végtelen szeretettel nézett fiára, amikor elbúcsúzott tőle.

— Légy boldog, édes jó fiam! — mondta neki.
— Élvezd fenéig azt a boldogságot, melyet csak Isten adhat az embernek!

Igy váltak el egymástól.

*

Enrico boldog volt és elégedett. Minden kívánsága teljesült. Szerzetes lett. Oda jutott, ahová Isten küldte.

Nem kívánta, hogy mások is példáját kövessék, hogy elhagyják a világot és kolostorba vonuljanak. Ő csak egyet akart: azt, hogy boldogságában megmaradhasson. Ám fussanak mások a világ után, arassanak csalóka sikert, ő az Istennel való egyesülésben találta meg legnagyobb boldogságát.

És napjai nyugalomban teltek el. Buzgón végzte lelki kötelességeit és közben szorgalmasan tanult. Ebben a szent légkörben tágult a lelke; nem tudott eléggé hálálkodni Istennek, hogy a hivatás kegyelmét megadta neki. Az újoncmesternek vigyáznia kellett, nehogy túlzásba vigye az önsanyargatást. Ha este lefeküdt, szegeket tett a lepedője alá, mert nem akart zavartalanul aludni. Így éjjel is többet gondolhatott Istenre. Csak fel kellett emelnie a fejét, hogy az ablakon az udvar másik oldalán levő kápolnába láthasson. Az örökmécses ott égett az oltár előtt. A sápadt, remegő fény megvilágította a tabernákulumot. Ilyenkor szíve megnyílt az Údvözítő előtt, odaborult a szeretet foglya elé az éjszaka néma csendjében. Gyengéd szeretettel hívta, becézte az Úr Jézus

nevét és bizony gyakran könnyes lett ilyenkor a párnája.

Hogy örülhettek az angyalok, a tiszta ifjú Istenért lángoló szíve láttára!

Enrico soha sem felejtkezett meg új életének főcéljáról; a megszentülésről. Naponta böjtölt a Szűzanya vagy egy más szent tiszteletére, naponta lemondott valamelyik ételről, amelyhez különösen kedve lett volna.

Tudjuk azonban, hogy az ember nem tökéletes. Az ember öröksége a bűn. Így Enrico is néha hibába esett. Ilyenkor alig tudott megvigasztalódni és nem volt nyugta addig, amíg jóvá nem tette a hibát. Gyakran kérte a korai halál kegyelmét, csak azért, mert azután már nem bánthatja meg Istent.

Egyszer az asztalnál annak a szentnek az életét olvasták, aki Isten iránti lángoló szeretetében keblére égette Jézus nevét.

Enrico elhatározta, hogy ezt ő is megteszi.

Mindenekelőtt azon volt, hogy megszerezze a szükséges szerszámokat. A zárda közelében volt egy könyvkötő műhely. Mikor egyszer az inasnak dolga volt nála, megbízta azzal, hogy hozza meg neki a nyomdából a Jézus nevéhez szükséges betűket. Ez meg is történt. A betűk szépek voltak és nagyok. Enrico összeállította a szent nevet, egy gyertya fényénél izzóvá hevítette a betűket és próbaképpen először a karjára nyomta őket.

A bőr megégett és heves fájdalmat okozott. De Enrico úgy érezte, hogy ez a tűz a pokol lángjaitól fogja őt megmenteni.

Az első kísérlet nem sikerült. Olvashatatlan volt a szó. Most újra izzóvá hevítette a betűket és bátran keblére nyomta őket. Most sem sikerült. A betűk helyén nagy seb keletkezett. Enri-

cónak igen nagy fájdalmai voltak és bizony nagy erőbe került, hogy mások előtt elpalástolja szenvedését.

Ezek a hegek egész életén át megmaradtak. Később ezek emlékeztették mindig boldog napjaira.

*

Az első újoncév vége felé közeledett, mikor Enrico a következő levelet kapta édesatyjától:

— Édes Fiam! Felhasználom ezt a csendes pillanatot, hogy hírt adjak rólunk neked. Egy-két hónap óta régi betegségemet újabb bajok súlyosbitják. Úgy, hogy most olyan életmódra kényszerültem, melyről régebben hallani sem akartam volna. Egész nyugodtan kell élnem és szigorúan be kell tartanom az orvos utasításait. Ez igen nagy önmegtagadásomba kerül. Anyád is beteg. Heves fejfájások gyötrik.

A levél az előljárók üdvözlésével végződött és azzal az intelemmel, hogy Enrico szent hivatásához minden körülmények között hű legyen.

Négy nap sem telt bele, amikor sürgönyileg hívták haldokló édesapjához.

Enrico azonnal elutazott.

Otthon senki sem várta a kapunál.

Összeszedte magát és felsietett a lépcsőn. Odabent kétségbeesetten jött elébe édesanyja. Aztán sírva léptek be együtt a szobába. Az orvosok éppen tanácskozásra vonultak vissza. A beteg ült az ágyban; magas párnák támogatták a fejét. Karját nyújtotta Enrico felé: — Fiam! — kiáltotta gyenge hangon.

— Apám, édes jó apám! — zokogta Enrico.

Sokáig tartották így átölelve egymást, mintha csak tudták volna, hogy ez az utolsó találkozás-

suk. Szinte erőszakkal kellett őket egymástól elválasztani. Aztán Enrico a másik szobába lépett, ahol a család tagjai tartózkodtak.

A rokonok először látták őt papi ruhában. Jóllehet eddig elítélték Enrico elhatározását, ebben a szomorú pillanatban mind megbékültek vele. Mindenki meleg szívéllyel köszöntötte őt. Mind szomorúak voltak, de Enrico volt közöttük a legszomorúbb. Sehogy sem tudott beletörődni abba a gondolatba, hogy édesapját elveszítse.

Bánatosan, nyugtalanul járkált ide-oda.

És felvirradt a nap, melyen el kellett szenednie a csapást.

Enrico nem mozdult édesapja ágya mellől. A betegágy melletti imaszámolyon nyitott imakönyv feküdt. A jóhalált kérő ima volt fellapozva benne. Látszott, hogy a beteg sokszor mondta el ezt az imát.

Most hirtelen rosszabra fordult az állapota. Látszott, hogy még a szokottnál is jobban szenved. Nehezen lélekezett, pillantása bizonytalanná vált, hangját alig lehetett hallani.

Magához hívta övéit. Felesége, fia, leányai leterdéltek eléje és ő megáldotta őket. Aztán mintha elvesztette volna eszméletét, de néhány másodperc múlva ismét magáhoztért.

Éppen abban a pillanatban csókolta meg őt Enrico.

— Kinek a könnyét érzem arcomon? — kérdezte.

— Én vagyok, Enrico.

— Igen, megismerem a hangodat. Te vagy az én jó fiam... de... ne sírj... annyira... ez... fáj nekem...

— Édes, édes jó apám, — zokogta Enrico, — mondd, mit tegyek, hogy meghosszabbítsam

drága életedet! Hiszen Isten olyan jó! Nem akart elvenni tőlünk...

— Édes fiam, én csak megelőzlek benneteket...

— Ne beszélj így apám... ez fáj nekem. Neked sokáig kell még élned, anyámért, értem, leányaidért és mindannyiunkért, akik szeretünk.

— Bátorság, kedveseim, bátorság. Ahogy Isten akarja. Nemsokára jobban leszek... — A beteg arca hirtelen elváltozott. Szenvedés helyett mélységes öröm tükröződött benne.

— Enrico, édes fiam — mondta a beteg alig hallható hangon, — Enrico, én vigasztalásom... emeld fel... szemedet... az égre... ne feledd, hogy... a világban... semmi sincs... minden... csak hiúság... hogy te... a jobbik részt... választottad. Maradj... hűséges... hivatásodhoz... akkor... boldog... leszel.

-- Igen apám, megígérem neked, — és Enrico megcsókolta a haldokló remegő kezét.

— Isten veled fiam... Isten veled Angéla, Isten veletek édes leányaim... — Felnyitotta szemét és pillantását, még egyszer, utoljára végigjáratta övéin.

— Isten veletek! Viszontlátásra.

Azzal visszahanyatlott párnáira és szent nyugalomban kilehelte lelkét.

— Apám, édesapám, — zokogták mindannyian. Enrico térdreborult, hogy elmondja elhalt édesapja lelkiüdvéért az első imát. Mindannyian követték példáját.

A temetés ünnepélyes keretek közt lolyt le, jöllehet Enrico édesapja néhány nappal halála előtt határozottan megtiltotta, hogy ünnepélyesen temessék. Azt akarta, hogy ehelyett inkább több alamizsnát osztogassanak. De az özvegy véle-

ménye szerint a család állása megkívánta a pompás temetést.

Olasz szokás szerint csak Enrico testvére és egyik nagynénje kísérték el a koporsót. Ő maga édesanyjával otthon maradt. Mikor a koporsót kivitték a házból, úgy érezte, meghasad a szíve.

Csak mikor már sírni tudott, könnyebbült meg kissé.

*

Attól kellett tartani, hogy Enrico édesanyja fájdalomában elveszíti az eszt. Igazán szánalomra méltó volt szegény. Egy percre sem lehetett magára hagyni. Sápadtan, könnyesen járkált ide-oda. Néha némán és meredten nézett gyermekeire.

De még sokkal szerencsétlenebbnek látszott, ha valamelyik gyermeke bármily rövid időre is eltávozott a házból.

Szerencsére Spanyolországból egy rokonuk érkezett és azt kívánta, hogy mindannyian Barcelonába utazzanak, ahol kissé elszakadhatnak majd a gyötrelmes emlékektől.

Enrico szívesebben nem ment volna velük.

De mivel indokolhatta volna ezt? Szólhatott volna megtört édesanyjának arról, hogy visszatér a kolostorba? Ez kegyetlenség lett volna. Anyja nem is gondolt arra a lehetőségre, hogy fia a leányokkal egyedül hagyhatná őt elutazni.

Ismét titokban menjen el a háztól? Édesanyja talán belehalna ebbe az újabb izgalomba.

Elhanyagolhatja-e másrészt újonckötelességeit? Mit gondolnak majd előljárói felőle, ha családját elkíséri? Kinek kell elsősorban engedelmeskednie: újoncmesterének, vagy édesanyjának? Nem mondott-e le édesanyja róla írásban is?

Kimondhatatlanul vágyott csendes cellája után. Érezte, tudta, hogy ott a helye.

Töprengett egyre és már ott tartott, hogy édesanyjának kíméletesen tudtára adja, hogy visszatér a noviciátusba, amikor betoppant hozzá a szabó és vadonatúj polgári ruhát hozott neki. Anyja rendelte meg az öltönyt.

Enrico elbámult. Arra a gondolatra, hogy vissza kelljen térnie a világba, rettenetes fájdalom fogta el. Most már tudta, hogy anyja sohasem fog beleegyezni abba, hogy visszatérjen a kolostorba. Pedig gondolatai éjjel-nappal ott időztek. Carlo, most már újonctársa, bizonyára várja őt. Eszébe jutott, hogy nemsokára fogadalmat kellene tennie. Az utazás előtti estén édesanyja így szólt hozzá: — Természetesen velünk utazol Barcelonába Enrico. Elöljáróidat már értesítettem. — A rövid, de nagyfontosságú szavak taglóütés-ként érték Enricót.

Hirtelen megmozdult lába alatt a talaj. Még volt annyi ereje, hogy egy székre dőljön; aztán elvesztette eszméletét.

Anyja felsikoltott, összesereglett a ház, majd ágyába vitték az eszméletlen fiút.

Enrico ajka remegett, fogai lázasan vacogtak. Nagybátyja vetköztette le őt. Mikor levette róla a reverendát, keze valami keménységbe ütközött. Enrico, aki már visszanyerte eszméletét, mindent elkövetett, hogy a nagybácsit távoltartsa magától. Hasztalan. A titok kiderült. Enrico vezeklőövet hordott. Hallotta, amikor nagybátyja minden papot és szerzetest megátkozott, amikor az övet levette derekáról.

Mikor anyja ezt a kínzóeszközt meglátta, hangerősen felzokogott. A nagybácsi ahelyett, hogy megnyugtatta volna, megmutatta Enrico testén a

sebeket és hegeket, azokat is, melyek, ha olvashatatlanul is, Jézus nevét jelentették. Az anya megborzongott és hirtelen úgy érezte, hogy szent kötelessége fiát magaválasztott útjáról letéríteni.

Enrico lassan összeszedte magát. A házi orvos szerint kimerültség volt az oka minden bajának. Az utazást néhány nappal el kellett halasztaniuk. Leszállt az est. Minden elcsendesedett a házban. Mintha mindenki már mély álomba merült volna.

Egyszerre arra eszmélt Enrico, hogy valaki a szobájába lép. Nem tudta biztosan, álmodik-e? De nem; megismerte anyját, amint halkán jött az ágya felé.

— Enrico!

— Mit akarsz tőlem anyám?

— Csak látni akartam, hogyan érzed magad?

— Köszönöm jól vagyok. Igazán nincs már semmi bajom. De most menj és feküdj vissza anyám. Neked jobban kell a pihenés mint nekem.

— Ó édes fiam, — zokogta az édesanya és az ágy szélére ült, — úgy látszik, halálomat akarod. Apád már meghalt. Most engem fogsz lassan megölni.

— Mit beszélsz anyám? Hiszen már egészen jól vagyok. Az orvos maga mondta, hogy csak kimerülés okozta letörésemet.

— Halkabban kislefiam, meghallhatnának. Te kimerülésről beszélsz. Hát a szörnyű vezeklőv és az a sok seb testeden?

— Az semmi anyám. Szokás kérdése az egész. Alig érzem az ilyesmit.

— Hogy tehetted ezt, anélkül, hogy anyádat megkérdeztél volna előbb?

— Édesanyám, hiszen mindezt azért tettem,

Mit akarsz tőlem anyám ?

hogy kieszközöljem számodra az Isten akaratában való megnyugvás kegyelmét.

— Fiam, apádat már senki nem adhatja vissza neked. Most már csak te maradtál meg, te, egyetlen vígaszom, mindenem. Azt akarom, hogy értem élj, anyádért! Akarom! — Szava hangos zokogásba fulladt; az ágyra borult és két karját Enrico válla köré fonta.

Talán-talán most kellett volna Enricónak megmondania mindazt, ami a szívéen feküdt; most, amikor maga anyja kezdett el beszélni vele, megmagyarázhatta volna neki, hogy azt, amit apja haláloságján megígért, mindenáron meg akarja tartani. Világosan látta, hogy anyja követelései meghaladják a méltányosság határait és mégis hallgatott.

Pedig Isten bizonyára megvígasztalta volna az anyát, ha elég nagylelkű lett volna ahhoz, hogy fiát visszaadja neki.

Közvetlen elutazás előtt hiába kereste Enrico az alkalmat ahhoz, hogy beszéljen édesanyjával. Valahányszor találkozott vele, meg akarta mondani neki, hogy mit kíván. De aztán megint csak nem volt elég bátorsága. Ilyenkor mintha elborította volna a gyengeség. Érezte már, hogy nem az, aki volt. Szánakozni kezdett önmaga felett. Gyakran kezébe temette arcát és úgy érezte, hogy olyan, mint egy gonosztevő, aki hiába keres magában mentő körülményeket. A kocsi már a kapu előtt várta őket. Elhagyták a házat, hogy a vasúthoz hajtsanak.

Még egyszer feltámadt benne a szökés gondolata. De nem tudta, hogyan szökhetne el. Beszálltak a vonatba. Néhány perc múlva kirobogtak a pályaudvarról és Enrico utolsó pillantást vetett a város felé, melyben édesapja földi ma-

radványai ott nyugodtak egy szomorúfűz alatt. Szíve összeszorult, könny szökött a szemébe.

A vonat elrobogott a kolostor előtt, melyben életének legboldogabb idejét töltötte. Vége! Vége! Eszébe jutottak a jó lelkek, akiket oly soká nem fog viszontlátni. Eszébe jutott a meghitt, csendes házikápolna és az örökmécses a tabernakulum előtt. Gondolatai a szeretet áldott foglyát vették körül és hirtelen lobot vetett benne a forró ima: „Jézus, adj erőt, hogy megtarthassam szent ígéretemet!...” A vonatról kis cellájának ablakát is láthatta... Felsírt a lelke. Úgy érezte magát, mint amikor kitepték őt édesapja karjaiból.

Édesanyja egész idő alatt le nem vette róla a szemét. Kitalálta gondolatait. Szerette volna jobb kedvre deríteni, de nem sikerült. Meg akarta ölelni Enricót, de az elhúzódott tőle és szemrehányóan mondta neki: — Te vagy az oka, hogy elvesztettem boldogságomat!

*

Barcelonába érve, első gondjuk volt az új lakás berendezése. A sok részvétlátogató miatt lassan haladt a munka. A régi barátságokat csakhamar felújították és Enrico is örült, amikor gyermekkori pajtásaival, a Biancotti grófokkal találkozott. Ők is pompás fiatal emberekké cseperedtek. Enrico időnként együtt volt velük, de legtöbbször egyedül, gyötrődve, lelkiismeretfurdalások közt töltötte idejét. Ahelyett, hogy Isten karjába menekült volna, ahelyett, hogy benne bízott volna, állandóan balsorsát siratta és szánakozott önmagán. Elsáncolta magát fájdalma mögé, a multon töprengett és félt a jövőtől.

Jóllehet most is gyakran vonult vissza a házikápolnába, de ott inkább csak a teste volt jelen. Mert ahelyett, hogy lelkét Istenhez emelte volna, állandóan nyomasztó gondjait forgatta szívében. Ahelyett, hogy imádkozott volna, beérte azzal, hogy sirassa önmagát.

Nemsokára azután ez az állapot is megváltozott. Édesanyja ugyanis hozzálátott a látogatások visszaadásához és megkívánta, hogy Enrico csaknem mindenhová elkísérje.

Az orvos véleménye szerint Enrico egészsége megkívánta az üdülést és a szórakozást.

Naponta kikocsizott, kilovagolt. Az enyhe levegő nagyon jót tett neki.

Hiszen, ha beérte volna azzal, hogy mindig édesanyja mellett maradjon! De anyja nem kísérelhette el mindenhová és Enrico maga is jobban szerette, ha egyedül mehetett útjára.

Így azután mind több időt töltött Biancotti grófék házában. Mind gyakrabban lovagolt ki ifjú barátaival és bizony vidám, jókedvű társaságuk sokkal kellemesebb volt, mint az édesanyjával eltöltött idő.

Biancottiék nemessége ugyan visszanyúlt kései századokra, de nem voltak különösebben gazdagok. Enricónak ez nagyon megfelelt. Ő édesanyjától igen busás zsebpénzt kapott, úgy, hogy a közös szórakozások költségeit ő fedezte, aminek barátai nagyon örültek.

Közeledett a nyár. Enrico családja kies fekvésű nyaralóba költözött. A Biancotti fiúkat vendégül látta Enrico; már élni sem tudott volna nélkülük.

November elején azután mindannyian visszaköltöztek a városba.

Ó, de mennyire megváltozott közben Enrico!

Anyja végkép megnyugodott, amikor fiát pajzánnak, jókedvűnek látta. De Enrico változatos életmódja ellenére sem adta fel egészen régi vágyait.

Érezte, hogy így, ilyen léha, könnyelmű módon nem élhet tovább. Hol csapongó volt és vidám, hol levert és reménytelen.

Gyenge jelleme végül is megadta magát édesanyja makacsságának. Egy percig sem tudott elárult hivatására gondolni. Keserű fájdalom rágódott a szívéen; néha azt hitte, meg kell örülnie. Úgy érezte magát mint akit számkivetettek a boldogok világából. Hogy is lehetett volna elégedett? Leveleket nem írt és el sem olvasta azokat, amelyeket kapott. Közben pedig világosan érezte, hogy édesanyja felelős azért, hogy ilyen boldogtalan.

Igen, az édesanyja! Szegény asszony megrémült néha, ha fiára nézett. Szeméről leste le minden kívánságát, de hiába igyekezett, nem tudhatta meg, mi az, ami Enrico belsejében történik. Mi mindent próbált, hogy megszerettesse vele a modern társadalmi életet; még a gyászára sem volt tekintettel; de Enrico mindenre azt mondta csupán, hogy unalmas és üres.

Mit is jelenthetett neki a hazug erkölcsű, modern társaság? Hiszen az csak szakadék volt Isten és ember között.

Már öt hónapja élt távol hivatásának színterétől. Most elérkezettnek látta az időt, hogy anyjával a kolostorba való visszatérését megbeszélje. Minden nap elhatározta, hogy négyszemközt fog beszélni vele és minden nap elhalasztotta, mert nem volt hozzá bátorsága. Érezte szegény, hogy legkevésbé sem tudna ellentállni anyjának, ha mást akarna. Ennyire eluralkodott már a lelkén.

Ahhoz kétség sem fért, hogy a hivatása iránti első nagy buzgósága régen elmúlt. Egy belső hang emlékeztette őt csupán arra, hogy szent kötelessége a hivatásával szembeni hűség.

Egy szomszédos rendház templomában lelki vezetőre akadt; a mélyen vallásos és nagytudású pap atyai jósága megnyerte Enrico szívét. Nem volt bátorsága ahhoz, hogy multjáról is beszéljen vele, de jelenét feltárta előtte. Elmondta, hogy apja halála után anyjával kellett maradnia, mert édesanyja kijelentette neki, hogy nem tudná túlélni a tőle való elszakadást. Azt is hozzátette, hogy édesanyja nem marad sokáig Spanyolországban és ha visszatér Olaszországba, biztosan reméli, hogy engedélyt kap arra, hogy hivatását kövesse.

Ha többet mondott volna el, valószínű más tanácsot adott volna neki a lelkiatya. Így, miután egyet s más kérdezett, azon volt, hogy megnyugtassa Enricót. Csak arra figyelmeztette, hogy meg ne szűnjön a Szűzanya pártfogását kérni továbbra is.

Enrico azonban nem bírta ki sokáig a hallgatást. Egyszer ki kellett, hogy öntse a szívét. Mindenekelőtt anyjával kellett beszélnie.

Leghatározottabban kijelentette neki, hogy feltétlenül visszatér régi hivatásához és figyelmeztette őt, hogy egykor Isten tőle is számon fogja kérni a fiát.

Enrico legnagyobb meglepetésére édesanyja látszólag nyugodtan fogadta szavait.

— Hiszem, hogy Isten előtt helyt tudok majd állni érted — felelte csendesén. — Aztán elmondta, hogy lelkiatya teljesen egyetért vele ebben a dologban. Mikor azonban látta, hogy Enricó kitar elhatározása mellett, sírni kezdett, lába elé borult és úgy kérte, hogy soha többé

ne szóljon arról, hogy el akarná hagyni, ha nem akarja megölni őt.

Enrico három napi gondolkozási időt kért. El akart menni ahhoz a paphoz, aki édesanyját ilyen irányba befolyásolta és fel akarta tární előtte a való helyzetet.

A pap barátságosan fogadta, türelmesen végighallgatta, azután így szólt hozzá: — Édesanyja testileg, lelkileg megsínylette édesapja halálát. Ezzel számolni kell. Azonkívül nagyon ragaszkodik magához, mert hiszen egyetlen fia. Ha tervének végrehajtását elhalasztaná egy időre, nagy szolgálatot tenne ezzel édesanyjának.

— Hogyan? Megint csak várjak? — kérdezte csodálkozva Enrico.

A pap mosolyogva veregette meg a fiú vállát. — Törődjön bele és határozza el, hogy meghozza ezt az áldozatot.

Enrico lelkében heves küzdelem viharzott. — Szóval éljem tovább azt a boldogtalan életemet, csak azért, hogy anyám irántam való rendetlen ragaszkodására tekintettel legyek? — Pillantása elborult, ajkán keserű mosoly játszott.

— Köszönöm, főtisztelendő uram, — nyögte keservesen. — Mikor becsukta maga mögött az ajtót, mintha valami vadul felsikoltott volna benne. Talán a lelke félt az újabb küzdelemtől? Talán a szíve sírt, mert eddig rosszul ítélte meg anyja tiszta szeretetét? Enrico talány volt önmaga előtt. Hazafelé menet elhatározta, hogy elhallgatja anyja előtt ezt a látogatást. Utolsó beszélgetésük óta édesanyja szomorú volt, sokat sírt, asztalnál alig evett és úgyszólván senkivel sem beszélt.

Pillantását is csak azért emelte fel, hogy fiára nézzen. A kikötött három nap közül kettő már

elmúlt. — Még egy küzdelmes, keserű nap várt mindkettőjükre. De Enrico nem bírta tovább nézni anyja gyötrődését. Este bement hozzá szobájába. Az anyja, mint rendesen, most is keservesen zokogott. Mikor fiát meglátta, eléje ment, megölelte, magához vonta és úgy csókolgatta, mint egy kis gyereket.

— Fiam, — mondta azután, amikor leültek mind a ketten, — így nem élhetek tovább. Döntened kell végre. Nézd, tebened dől el az életem. Ha visszatérsz a kolostorba, meghalok. De tudom ugyanis, nem fogod megváltoztatni elhatározásodat!

Enrico lesütötte a szemét és hallgatott.

— Hát jó — folytatta keserűen az édesanya, — ha igazán olyan szívtelen tudsz lenni anyádhoz, — eredj. De áldásom nem kísér el utadon.

Enrico még mindig hallgatott.

Ekkor anyja remegő, könnyes hangon hozátette: — Jól jegyezd meg, amit most mondom neked. Mielőtt még átlépnéd a kolostor küszöbét, én már nem leszek az élők között. Akkor aztán imádkozhatsz értem. — Enrico erre sem felelt. Pillantását meredten a padlóra szegezte.

Akkor anyja végrendeletéről kezdett el beszélni, melyet mostanában készített. Azt mondta, hogy mindannyian meg lesznek elégedve vele.

Ez már sok volt Enricónak. Vadul megölelte édesanyját és zokogva mondta: — Anyám, egy gyermek sem szereti nálam jobban az édesanyját. Anyám, nyugodj meg, veled maradok. Nem megyek el tőled!

Az édesanya öröme nem ismert határt.

Álmodik? Nem álmodik? Enrico valóban az övé maradt?

Enrico döntött, anélkül, hogy lelkiatyja véleményét kikérte volna.

Elhatározása lidércnyomásként feküdt a szívére. Szükségét érezte annak, hogy nyugtalan lelkiismeretét végkép elcsendesítse. De hogyan?

Választani kellett Isten és az édesanyja között. Ő az édesanyját választotta, aki mindig akadályokat gördített szent és jogos elhatározásai elé.

Istenre pedig, aki mindig jó és irgalmas volt hozzá, nem volt tekintettel. Apja halálos ágyánál tett ígéretére gondolni sem mert. És nem mert gondolni boldog életére a noviciátusban, nem mert gondolni előljáróira, újonctársaira és Carlóra sem, akinek arca éppen az utóbbi időben állandóan ott lebegett szeme előtt. Éjjel róla álmodott. Folyton látta szigorú, komor pillantását magán.

Egyszer éjjel úgy érezte, mintha Carló ott ülne az ágya mellett. Megkérdezte, mit akar? Akkor felállt Carló, föléje hajolt és támogatott a szóra, melyet egyszer forró vassal égetett magán. Közben pedig a szent nevet hajtogatta. — Jézus . . . Jézus . . .

Enrico riadtan ébredt. Verejtékben úszott a teste. Mi volt ez? Álom? Látomás?

Máskor azt álmodta, hogy haldoklik. A szoba egyik sarkában anyját látja, amint kétségbeesetten tördeli a kezét. Carlo rámutatott.

— Ő az oka. Ő, ő, — kiáltotta.

Enrico fekete köpenybe volt burkolva és megcsókolta a kezében lévő feszületet és Carlo megint csak azt mondta: — Ő az oka . . . ő . . .

Ilyen állandó izgalomban élte napjait. Gyakran órákhosszat szobájába zárkózott, töprengve gondolta végig helyzetét és csaknem szüntelenül rettegett valamitől.

Naplót kezdett írni és azon volt, hogy igazolja

benne elhatározását. De mintha idegen kéz bénította volna meg tollát. Egy szó nem sok, de annyit sem tudott leírni. Fel kellett hagyni a próbálkozással. Lehúnyta a szemét.

Úgy érezte, hogy Carlo áll a háta mögött és nézi, mit beszél, mit ír.

Ez így nem mehetett soká.

Érezte, el kell bódítania magát. És Enrico, hogy nyugtalanágát elaltassa, könnyelmű, léha, bűnös életet kezdett élni.

Ó bár ölte volna meg a lelkiismeretfurdalás kínja! Akkor legalább nem kellett volna tévelygéseit megsiratnia!

Akkor legalább úgy halt volna meg, mint hitvatásának áldozata.

Így, a társasági élet karjaiba vetette magát. Csakhamar rossz emberek vették körül, akik irgalmatlanul kihasználták tapasztalatlanságát. Szinte kényszerítették, arra, hogy hozzájuk alkalmazkodjék és mindent megfizessen értük, mert hiszen pénze volt. Enrico maga sem akarta, hogy valaki is túltegyen rajta, így hát teljesítette minden kívánságukat. És mert kellemes társnak bizonyult, a maguk módján meg is szerették. Egyszóval Enrico a nagyvilági élet középpontjába került. Mindenki szeretetreméltónak, bőkezűnek és szépnek találta őt, már csak azért is, mert sok volt a pénze. Voltak azonban olyanok is, akik azt mondták róla, hogy előkelő kalandor csupán.

Most, hogy így fejestugrott a viharzó életbe, végig akarta élvezni mindazt, amit nem ismert eddig. Fenékig akarta üríteni a mulandó öröмок poharát. Néha ugyan vad keserűség öntötte el szívét, de azután megint elfelejtett mindent. A világ hízelegve vette körül, ő pedig egyre-másra

hajszolta azokat az örömöket, melyeket tiszta és nyugodt szívvel nem élvezhet senki sem.

Nem tartott soká és elfogyott a pénze. Akkor már nem tudott visszafordulni Enrico. Pénz kellett neki . . . sok pénz. El kellett adni a családi ingatlan egy részét. Anyja ezt nem mondta meg neki, mert félt a fiától. De mikor mégis megtudta Enrico az igazat, nem törődött vele. Akkor is négyesfogatot akart, majd még egy hátaslovat. Egy drága tekeasztalt is fel akart állíttatni a szalonban, hogy barátaival, akik késő éjjel, néha hajnalig is ott mulatoztak nála, elszórakozzék. Hol kocsin, hol lovon rándultak ki a környékre; napirenden voltak a lakomák. Egyszer, mikor hintóba szállt a Biancoitti fiúkkal, hogy egy szomszédos kastélyba hajtsanak, ahol barátaik várták őket, erszényét megtömte bankjegyekkel. Odaérve hamarosan észrevette, hogy nem a legjobb társaságba került, de azért mégis vígan résztvett ő is a szerencsejátékban. És mert az első játszmánál nyert, elfogta őt a játékszenvedély. A nóta vége az lett persze, hogy minden pénzét elvesztette, és még kocsiját és lovait is eljátszotta volna, ha vissza nem tartják a játéktól.

Ilyenkor únott mosoly játszadozott az ajkán, amikor hazakerült. Családjá aggódva látta benne ezt a felgyülemelő keserőséget. Soha sem vallotta be veszteségeit. Nem szólt senkihez, csak szobájába vonult, magára zárta az ajtót és megátkozta a játékot, a pénzt, a világot, önmagát.

*

Az a pénz, amit Enrico hetenként kapott édesanyjától, koránt sem volt elég. Szertelen ötletei

óriási összegeket emésztettek fel. Különösképpen most, farsang idején.

Ekkor született meg beteg lelkében az a gondolat, hogy meglophatná az édesanyját.

A mit sem sejtő asszony, aki egy pillanatig sem gondolt arra, hogy fia nem tökéletesen megbízható, gyakran rábízta íróasztalának kulcsait. Enrico ilyenkor kihasználta az alkalmat, és magához vett mindent, ami kezeügyébe akadt.

Mikor anyja rájött a dologra, félig tréfásan, félig komolyan vetette szemére megbízhatatlanságát.

Enrico most másképpen próbálkozott. Kezdte titokban eladogatni anyja értékes ékszereit. Amit hetekig tartó képmutatással, cselszövésssel ilyen módon megszerzett magának, azt néha egyetlen estén elvesztette valamelyik játékbarlangban, vagy valamely más hasonló helyen.

Húsvét szent időszaka közeledett. Anyja unszolására megígérte Enrico, hogy eleget tesz húsvéti kötelezettségének. El is ment családjával együtt gyónni, áldozni és csak ő tudta, hogy gyónása érvénytelen volt, áldozása pedig szentségtörés. De legalább békében hagyták.

Enrico teljesen meghasonlott önmagával. A szentségtörés tudata mint a halál pecsétje éktenkedett a lelkén. Mindjobban szükségét érezte annak, hogy kicsapongásokkal bódítsa el magát.

Egyszer, késő éjszaka, a kávéházban heves vita támadt közte és az egyik játékos között. Mikor magából kikelve elhagyta a helyiséget, az egyik utcasarkon ott állt vele szemtől-szemben az, akivel az imént összetűzött. A játékos visszakövetelte tőle az elnyert összeget.

— Ezt maga sem gondolja komolyan, — fe-

lelte Enrico színlelt nyugalommal. — Kísérjen inkább haza.

— Egészen komolyan gondolom. Adja vissza a pénzt, vagy elveszem.

Enrico belátta, hogyha erőszakra kerülne a sor, ő húzná a rövidebbet. Hatalmas fiatalember volt az ellenfele, aki egyik kezét állandóan zsebében tartotta, mintha alattomban fegyveres támadásra készülne.

Enrico ezért szó nélkül kivette pénztárcáját és átnyújtotta a követelt összeget. Ötezer pesetáról volt szó. Az elvetemedett ember azonban az egész pénztárcát kikapta kezéből és elrohant. De alig futott néhány lépést, két vasmarok szorult a nyaka köré; támadója egy ügyes mozdulattal visszavette tőle a prédát. Enrico közben elinalt; azt hitte ugyanis, hogy két utonálló akad egymásra és sietve ment hazafelé, nehogy még jobban belekeveredjék a dologba. Másnap kis csomagot adtak le nevére a portásnál. A csomagban benne volt a pénztárcája, minden pénz, ami akkor este nála volt és egy kis lapocska a következő szöveggel:

— Tisztelt Uram! Könyörüljön meg azon, aki tegnap megtámadta. Az illető szerencsétlen, nyomorult ember. Ne tegyen jelentést a rendőrségnek!

Az, aki múlt éjjel védelmére kelt.

Ki lehetett a nagylelkű férfiú? Enrico másnap este is észrevette, hogy ugyanaz az ember megszűröl követi, mintha vigyázna rá. Magas, erőteljes férfi volt.

Mikor egyszer Enrico a színházból kijött, odalépett hozzá az idegen és megszólította: — Engedje meg uram, hogy elkísérjem. Menjünk ebbe az irányba és nem arrafelé.

Enrico nem értette a dolgot, de akaratlanul is engedelmeskedett. Azt is remélte, hogy most majd megtud valami közelebbit titokzatos védelmezőjéről.

— Ha nem tévedek, ön az, aki a minap megvédett egy utonállóval szemben, — mondta. — Örülök, hogy módomban áll személyesen is megköszönni bátor közbelépését. Ön nélkül minden pénzem elveszett volna. Leköteleznie, ha megmondaná, mivel hálálhatnám meg jószágát.

Az idegen mintha nem is figyelt volna Enrico szavaira. Óvatosan körülnézett és látszott rajta, hogy vár valamit.

Ekkor felébredt Enrico szívében a gyanu; hátha ismét valamilyen banditával került össze?

Még végig sem gondolta ezt a gondolatot, amikor hirtelen három sötét alak ugrott ki az egyik mellékutcából. Mikor meglátták, hogy Enrico nincs egyedül, megtorpantak. Enrico kísérője, aki el volt készülve erre a támadásra, leütötte az egyik utonállót, aztán a másikra vetette magát és azt is ártalmatlanná tette. A harmadik elmenekült.

Már-már azt hitték, hogy elmúlt felettük a veszély, de ekkor egyszerre csak rájuk lőtt valaki. Az elmenekült harmadik sütötte el biztos fedezék mögül a fegyverét. Első percben úgy látszott, mintha a golyó célt tévesztett volna, de Enrico ijedten vette észre, hogy védelmezője halott-halovány. A golyó karját érte és a lőtt seb hevesen vérzett. Az ismeretlen azonban nyugodtan saját maga be kötötte a sebet, mondván, hogy majd azután fogja orvosnak megmutatni, és hazáig kísérte Enricót.

— A golyót nekem szánták — mondta Enrico, amikor elbúcsúztak egymástól. — Most másodszor mentette meg az életemet. — Azzal ke-

zet akart csókolni megmentőjének. Az gyorsan elhúzta a kezét és azt mondta: — Soha többé ne menjen el este hazulról, ha saját élete és az én életem kedves ön előtt.

Azzal kedvesen köszönt és sietve eltávozott.

Enrico utána nézett egy darabig. Váltig törte a tejét azon, hogy ki lehet ez a jóságos ember? Ablakából még láthatta, amint az idegen leveszi karjáról a kötést, kicsavarja belőle a vért és újra visszateszi.

— Értem ömlött a vére, — gondolta és könny szökött a szemébe.

Ezután Enrico sokáig nem ment el este hazulról. Otthon persze nagy örömmel üdvözölték ezt a változást.

Ő azonban mindenáron meg szeretne volna tudni, ki volt az a rettenthetetlen férfiú, aki kétszer is helytállt érte. Bármit megtett volna azért, hogy háláját kifejezhesse neki.

Egy vasárnap a templomban meglátta őt. Nagy áhítattal ministrált a szentmisén. Enrico mise után azonnal a sekrestyébe ment és érdeklődött az idegen iránt. Itt azt mondták róla, hogy nagyon derék fiatalember, aki egy bankban dolgozik. Azt is mondták, hogy igen csendes, visszavonult életet él és csak reggel mutatkozik a templomban, hogy ministráljon a szentmisén.

— Mi a neve? — kérdezte Enrico.

— Filippo Tarchettinek hívják, — volt a válasz.

Enrico ennek a névnek hallatára nyilalást érzett a szívében. Hogyan? Megmentőjét ugyanúgy hívnák, mint Carlót, legjobb barátját? De nevezheti még barátjának Carlót? Ó, a züllött, elvetemedett hitszegő?

— Nem, — suttozta egy gúnyos hang a lelkében.

— Igen, — súgta egy másik. — Ha látna Carlo, egész biztosan megsajnálna . . .

Enrico nagyon megörült, hogy ennyit megtudott az idegenről és remélte, hogy nemsokára közelebről is megismerheti.

Egy szép napon Olaszországból kapott levelet Enrico.

— Vajjon kinek jutottam az eszébe? — kérdezte magában.

Szíve megdobbant. A borítékon Carlo írását ismerte fel. Remegő kézzel bontotta ki a levelet. — Carlo írt nekem! — Égett az arca. Minden jámbor emléke feltámadt; fájón zsibongtak benne és kitöltötték lelkének bünokozta ürességét. Csak most érezte meg, hogy milyen szakadék választja el régi barátaitól. Van-e híd, mely ezt a szakadékot áthidalja? Carlo ezt írta:

— Kedves Enrico! Nem képezed, milyen szomorú meglepetés volt számunkra, hogy nem térsz vissza többé. Régen írtam volna neked, de azt tanácsolták, hogy ne tegyem. Ne hidd, hogy elfelejtettelek. Ellenkezőleg. Gyakran megemlékezünk rólad. Elöljárónk nagyon sajnálta, hogy nem jöttél vissza. Mindig meghatva beszélt rólad és a jópéldáról, melyet nekünk, újonctársaidnak adtál annak idején. Még mindig nem tudja elhinni, hogy valóban jól érzed magad a világban és nem vágyol vissza többé. A minap is beszélt rólad és könnyezett. — Enrico olyan jó volt mindig, — mondotta, — biztosan hiszem, hogy Isten megint visszavezeti. Tegnap aztán megengedte végre, hogy írjak neked. Mindenek előtt örömmel tudatom veled, hogy letettem a szerzetesi fogadalmat. Kimondhatatlanul boldog vagyok, ha erre gondolok. Azt reméltem pedig, hogy veled együtt tehetem majd le a fogadalmat és éppen te hiányoz-

tál hét testvérünk közül egyedül. Ezért bizony fájt a szívem. Hiába, nincs zavartalan boldogság a földön.

Régi társaid mind tovább tanulnak kettő kivételével. Giulio Paresi, az amerikai missziók egyikébe ment. Én pedig, aki annyira szerettem volna követni őt, itt maradtam és titkárkodom. Rendfőnökünk azt kívánta, hogy mellette maradjak. Engem itt „Szent Rókus kutyájának” neveznek, mert a főnökünket mindenhová nyomon követem. Vigyázok rá és elintézem a leveleit. Adja Isten, hogy én is olyan hűséges legyek Uramhoz, mint amilyen hűséges Szent Rókus híres kutyája volt.

Most már minden újságot elmondtam. És vedd mi van? Átvetted édesapád üzletét? Mikor jössz el megint egyszer Olaszországba? Mély fájdalommal értesültem édesapád haláláról. De tudom, hogy te erős lélekkel viselted el ezt a csapást. A második nagy áldozatod bizonyára az volt, hogy szegény anyádat nem hagytad el. Én azonban még mindig remélem, hogy egyszer maga édesanyád fog visszahozni hozzánk!

Édes barátom! Hadd juttassam eszedbe azt a jószágot, mellyel Isten irántad viseltetett! Hadd juttassam eszedbe azt a kétségtelenül biztos és rendkívüli meghívást, mellyel felszólított arra, hogy a csalóka világtól elszakadj. Emlékezzél édesapád örömkönnyeire, melyeket akkor sírt szeme, amikor a sekrestyében rádsegítette a rendi ruhát. Bizony a kegyelem gyermeke vagy te!

No de én itt kéréstelen tanácsot adok neked! Hiszen azt sem tudom, hogy kellene-e a tanácsaim? Bocsáss meg kedves Enrico; szeretetből tettem. Tudjuk, mindenki saját szerencséjének kövője. Elég értelmes vagy ahhoz, hogy tudd,

Isten melyik útra hív. Azt kövesd és semmi mást. Akkor utaink egész biztosan találkozni fognak valahol.

Imádkozz értem, hogy a Megváltó kívánságainak eleget tegyek és célomat, a mennyországot elérjem.

Szeretettel köszönt hűséges Carlód.

Szegény Carlo! Ő tehát még mindig szerette gyermekkori barátját és még mindig bízott abban, hogy az visszatér hozzá. Nagylelkűségében el sem tudta képzelni, hogy Enrico az aránylag rövid idő alatt milyen nagy utat tett meg; nagy utat, mely Isten karjából a bűn fertőjébe vitte! Mélyre süllyedt nagyon! Pedig még mindig felnevezhetett volna az égre, segítségért kiálthatott volna, ha akarta volna.

Enrico eltépte a levelet; ó ha multját is megsemmisíthette volna így! Azt sajnós, nem tehettem meg! Késő . . . késő! Az elszakadt szálakat nem lehet újra összebogozni. Az ő útjáról nincsen visszatérés. Ahhoz, ami azelőtt volt, már nincsen semmi köze. Minek is gondoljon régmúlt időkre? Az ő élete más, mint a barátjáé. Ezt már a sors hozta így magával.

Es mégis . . . Carlo képe mindig újból és újból megjelent neki. Érezte, hogy Carlo még mindig szereti őt. Vajjon haragudna-e rá, ha a lelkébe látna? Nem! Csak szánakozna rajta a jó fiú!

A levélről nem szólt otthon senkinek, de elhatározta, hogy hamarosan felel rá.

Közben egy velük szemközt lakó, igen előkelő ifjúval kötött barátságot Enrico. Ezt az ifjút szülei túlon-túl kényeztették. Vakon teljesítették minden kívánságát. Egyszer, mikor sétára indultak, a tekejátékra került szó. Kiderült, hogy mind-

ketten ezt a játékot szeretik legjobban. Nem haboztak soká; mindjárt el is mentek egy kávéházba, ahol játszani lehetett, és fogadtak egymással: ki lesz a nyerő? Idegenek és ismerősök állták őket körül; feszült figyelemmel kísérték a játszmát. Enrico csakhamar észrevette, hogy társa átlépi a tisztességes játék szabályait. Szót emelt a tisztességtelen játék ellen; társa mindent letagadott, jóllehet a körülállók Enricónak adtak igazat. Mind hevesebbé vált a vita, majd tettelegességre került a sor. Enrico felindulásában a dákóval az ifjú fejére sújtott és súlyos sebet ütött rajta, de az még akkor sem engedett. Most ő kerekedett felül és már-már maga alá nyomta volna ellenfelét, amikor egy erős kéz elválasztotta őket egymástól.

Az, aki szétválasztotta őket, kitudszkolta az ajtón Enricót.

— Szerencsétlen, — suttogetta — meneküljön, meneküljön, amíg lehet!

Az ifjú vérző fejjel, eszméletlenül terült el a földön. A helyiség vendégei köréje sereglettek és rendőrért kiáltottak. Enrico látta, hogy komoly baj történhetett; félelmében, szégyenében hazarohant. Az ajtót nyitó inas szerencsére nem vette észre, hogy véres a ruhája. Szobájába érve azonnal megmosakodott. Aztán izgatottan leste az ablakból, hogy mi lesz. Alig néhány perc múlva mentőkocsi állt meg a szemközti ház előtt, melyből ketten emelték ki a sebesültet. Enrico hallotta az ifjú anyjának kétségbeesett sikolyát, hallotta az apa dühös fenyegetéseit.

Megborzongott.

Egyszerre mintha fátyol hullt volna le szeméről. Egy székre hanyatlott. Dúhe régen szerte-

foszlott és már csak a szégyen súlyát érezte. A szégyenét, melybe jutott.

Mi lett belőle! Hogy elrontotta az életét!

Kétségbeesett töprengéséből zavaros hangokra ébredt. Nehéz léptek zaja hallatszott a folyosón. Majd ismét hangzavar. Édesanyja felsikoltott.

Enrico ereiben megfagyott a vér.

Hallotta, amint édesanyja azt kiáltja: — Nem, nem, az nem igaz! Ez nem lehet igaz! A fiam ártatlan! Tévednek az urak!

Azzal már nyílt is az ajtó. Anyja tárt karokkal sietett feléje, mintha meg akarná védelmezni valamitől. Két rendőr követte őt.

— Fiam, drága gyermekem! — zokogta az anya. — Megrágalmaztak! Börtönbe akarnak vetni! De inkább megöletem magamat, semhogy megengedjem, hogy elhurcolják a fiamat!

— Térj magadhoz anyám — mondta Enrico hidegen. — Itt nincs szó rágalmazásról. A vád igaz.

Azzal kimutatott az ablakon a kocsi felé, mely még ott állt a szemközti kapu előtt.

— Látod anyám azt a mentőkocsit? Az bizonyítja bűnömet.

Szegény asszony nem akart hinni a fülének. Enrico, hogy a kínos jelenetnek véget vessen, maga nyujtotta két kezét a rendőrök felé.

Csattant a bilincs; Enrico fogoly volt. Anyja ájultan összeesett.

Enrico ellépett a szótlán, szánakozó személyzet sorfala előtt. Beszállt a rendőrökocsiba. Az ajtó becsukódott mögötte; a kocsi elindult és vitte Enricót a börtön felé . . .

Csattant a bilincs, Enrico fogoly volt.

Rácsok mögött! Vizsgálati fogságban! . . .

Bizony, rövid idő alatt sokra vitte Enrico.

A milliomos fia fegyenc: rácsok mögött, cellában raboskodik.

Ide vezetett tehát az út, ennyire megrontották a világ mérgezett gözei! Enricót kétségbeesés marcangolta. Lázás agyában megfogamzott az öngyilkosság gondolata. Először életében meredt reá ez a kísértet. Zsebkését elvették tőle. Csak azt tehette volna meg, hogy a falhoz verje a fejét mindaddig, amíg halálra sebzi magát.

Enrico gondolatai mindjobban összezavarodtak.

Fájdalom, lelkiismeretfurdalás, kínos emlékek bódulatában fetrengett.

Láza nőttön-nőtt. Ide-oda dobálódzott kemény fekhelyén, nyöszörgött, jajgatott . . .

A zajra bejöttek hozzá, hogy lássák, mi baja. Az orvos megvizsgálta és azonnal elrendelte, hogy a fogház kórházába vigyék.

Itt azután jobb ágyban feküdt és egy irgalmas nővér őrizte lázálmaikat.

Nem tudta, mennyi idő telt el letartóztatása óta. Neki örökkévalóságnak tűnt fel az idő.

Néhány nap mulva elmúlt a láza és rövid időre fel is kelhetett. Egyszer azután látogatót jelentettek; édesanyja jött el. Enrico csak a hangjáról ismerte meg, annyira megváltoztatta őt a bánat és a fájdalom.

— Szegény fiam! — zokogta és megölelte a fiát.

Enrico eltolta magától.

— El, el tőlem, anyám . . . nem tudod, hogy mennyire méltatlan vagyok hozzád. Ne jöjj közembe. Nem érdemlem meg, hogy fiadnak nevezd!

— Hallgass, gyermekem; ilyet ne mondj sze-

gény fiam! — és a szegény anya még szorosabban ölelte magához gyermekét.

— Nyugodj meg, fiam! Ne félj! Szerencsére nem történt semmi baj. Nem tudod még? Az a fiatalember már teljesen helyrejött. Azt izeni, hogy mindent megbocsátott neked és reméli, hogy te is meg fogsz neki bocsátani.

Mintha gonosz álomból ébredt volna fel Enrico.

Édesanyja folytatta: — A fiatalember szülei mindent elkövettek, hogy szabadlábba helyezzenek. Nem tart már soká Enrico és otthon leszel megint. Nos, Enrico, nem örülsz? — kérdezte és sírva simogatta Enrico csapzott haját.

Enrico hallgatott. Aztán halkán megszólalt: — Haza anyám? Nem, soha többé nem megyek haza. Hogy tehetném lábamat abba a házba, mely atyám tiszteletreméltó nevét viseli? Én, aki elvesztettem becsületedet?

— Jól van, fiam, akkor visszatérünk Olaszországba; csak velünk légy te is.

— Nem, nem, azt sem lehet anyám!

— Azt akarod hát, hogy megöljön a kétségbeesés? Éjjel-nappal zaklat a lelkiismeret! Ó Enrico, legjobb lenne, ha visszatérnél oda, ahonnan erőszakkal kiszakítottalak. Érzem Isten büntetését. Ha tudnád, milyen iszonyatos Isten igazságossága! Mint lidércnyomás üli meg lelkemet a bűn. Érzem, összenyom. Ó, hát semmi sem segíthet rajtunk?

— Későn van anyám, későn. Egy istengyalázó, gonosztevő, meggyalázott lélek nem lépheti át a szent hely küszöbét, nem mocskolhatja be Isten házát. Nem anyám, késő a bánatod. Számomra nincs segítség, nincsen út.

— Enrico, mindent jóvá teszek. Isten olyan jószágos! Vak voltam és ostobán cselekedtem. Isten

meg fogja bocsátani bűnömet. Elmehetsz, fiam... szabad vagy...

— Most, anyám? Sokkal jobb, ha erre nem is gondolunk. Sokkal jobb... Nagyon megváltottál néhány nap alatt. Alig ismerek reád. Sajnos azonban elkéstél vele. Hagyjuk ezt. Mindennek vége.

— Meghalok, ha még egyszer utoljára nem bizonyítod be, hogy szeretsz. Mondd, könyörgöm, mondd, hogy követed hivatásodat!

— Hivatásomról beszélsz? Igen, volt hivatásom. Akkor kellett volna, hogy utamra bocsáss, amikor még nem vesztettem el. Amikor még szeretetének vigaszával hívott Isten. De mit tettél akkor? Erőszakkal megakadályoztál abban, hogy kövessem azt az utat, melyen olyan boldogan jártam! És most, hogy ilyen mélyre süllyedtem, most, hogy méltatlan eszközzé váltam, most akarsz Istennek adni? Ez nem lenne méltó hozzád! Azért mondom, hogy most már késő! Én ráam nem vár kolostori béke. Elvesztettem a Paradicsomot, mely nyitva állt előttem.

— Nem, ne mondd ezt fiam. Ne essél kétségbe. Tudom, én vagyok minden szenvedésünk oka.

— Mondtam már anyám, ami megtörtént, megtörtént; felejtjük el. Én pedig csak egyet tehetek. Meg kell, hogy béküljek Istennel és meg kell hálnom azután.

— Meghalnod? Elment az eszed? Mit beszélsz? Csak nem gondolsz a halálra Enrico?

— De igen, anyám, az ilyen sebet, mint az enyém, csak a halál gyógyíthatja meg.

— Édes, jó fiam, bocsáss meg nekem. Térdem csúszva kérlek, bocsáss meg nekem! — És a boldogtalan anya térdre borult fia előtt.

Enrico felemelte, megnyugtatta, majd így szólt hozzá:

— Ha bocsánatom kell ahhoz, hogy Isten akaratába bele tudj nyugodni, úgy menj, — én szívemből megbocsátok. A felelősség nem téged terhel csupán. Jobban szembe kellett volna szállnom veled. Úgy bocsásson meg neked Isten, mint ahogy én is megbocsátok.

Az őr a látogatás végét jelezte. Anya és fiú megölelték egymást. Szegény asszony még gyorsan egy levelet nyomott Enrico kezébe, mely nemrég érkezett címére. Aztán támoltyogva kiment.

Nyikorogva csikordult meg a zár.

Ez az este még több szenvedést hozott Enrico-nak. Végig kellett hallgatnia rabtársainak undorító gajdolását. A fogházőr arcát visszataszítónak, gúnyosnak érezte. A börtönben mind gyötörőbb lett a hideg. Enrico vacogott.

Be volt zárva, rácsok mögött gyötrődött, ő, az elegáns világfi, akinek semmi sem volt elég finom, elég szép, elég ragyogó. Ő, a gögös ifjú, lakat mögött didergett. Fáradt volt, kimerült. Utálatosnak érezte az életet. Mintha hirtelen megöregedett volna. Fuldokolva lélezett, köhögés rázta.

— Csak itt ne haljak meg — gondolta.

Azután pillantása a levélre esett. Vajjon ki írhatta? Carlo megint! Oh, milyen szegény!

A levél így szólt:

— Kedves Enrico! Egy barcelonai unokatestvéremtől, akinek úgy ajánlottalak barátságába, mint jómagamat, megtudtam, mi történt veled.

Én, őszinte jóbarátod, veled vagyok bánatodban is, mint ahogy az örömet is megosztottam veled. Kedves jó barátom, kimondhatatlanul sajnállak! De hidd el, van még remény!

Ki tudja, nem irgalmát fordította-e feléd Isten most, hogy ilyen komoly intést adott anyádnak és neked. Bárcsak így lenne! Hiszen tudod, mennyire végtelen Isten irgalma. Hagyatkozz egészen reá. Csak előljárónk, meg én tudunk a szerencsétlenségről. Mindketten megsirattunk és együtt imádkoztunk azért, hogy Istenhez visszatalálj. Tudom, hogy unokatestvérem minden úton-módon vigyázott reád, azt is tudom, hogy az életedet mentette meg. Kimondhatatlanul hálás vagyok érte neki. Ennél nagyobb szolgálatot nem tehetett volna nekem. Ő is el akar vonulni a világtól. Isten hallgassa meg az imáit. Írtam ma neki, és írtam egy ottani zárda rektorának. A zárdát te is jól ismered. Kértem, keressen fel és vigasztaljon meg. Remélem, örülni fogsz a látogatásának.

Édes jó, Enrico! Jöjj vissza az akolba! Ha bármely más testvérünk viszontlátásának is örülünk, milyen öröm lenne az, ha egy eltévedt és újra megtalált báránka térne vissza hozzánk! Jöjj mielőbb karjainkba!

Szívből köszönt hűséges barátod,

Carlo Tarchetti.

Könnyezve csókolta meg a levelet Enrico. Lelke előtt megjelent Carlo szelíd alakja. Milyen jó volt Carlo! Enricónak eszébe jutottak világi barátai. Hogy keresték a barátságát addig, amíg jó sora volt! Most pedig hová lettek? A szerencsétlenség elűzte őket: mind magára hagyták.

Csak Carló jött el, hogy megvigasztalja őt.

A levél leírhatatlan benyomást tett reá. Carlo testvérének nevezte őt. Azt írta, *előljárónk*. Így még odatartozónak tekintette őt. Van még tehát irgalom? Van még megbocsátás?

Ha Carlo ilyen jó, ha az előljáró annyira irgalmas, ha ők megbocsátanak neki és el akarják felejtetni a történeteket, akkor Isten hogyan bocsátana meg? Hiszen maga Isten teremtette ezeket a jó lelkeket!

De mégse! Ezek a jó emberek nem tudják róla, hogy szentségtörő. Ők nem tudnak mindent.

*

Enrico nem tudott betelni Carlo levelével. Újból, meg újból elolvasta. Miközben azon töprengött, hogy hogyan békülhetne ki Istennel, egy pap látogatását jelentették neki. A pap kapóra jött. De ki írhatná le Enrico meglepetését, amikor régi rektorát ismerte fel benne. Első pillanatra azt hitte, hogy téved talán. De aztán sírva borult a lába elé.

— Atyám, ó atyám, — zokogta egyre-másra.

A pap átölelte, felemelte és maga mellé ültette a síró fiút.

— Édes jó fiam, milyen szomorú ez a viszontlátás! Hogy vagy? Beszélj!

— Rosszul vagyok atyám . . . nagyon rosszul vagyok.

— Mi bajod Enrico, mi fáj?

— Itt fáj atyám . . . — és Enrico a szívére mutatott.

— Elhiszed Enrico, hogy meg sem ismertelek? Úgy megsápadtál, úgy lefogytál, szegény fiam.

— Oh, milyen jó, atyám, hogy itt is felkeres, ahol csak gonosztevőknek van helyük . . .

— Itt van a helye a megbocsátásnak is Enrico.

Enrico megfogta a pap kezét és sírva borult föléje.

— Ne ess kétségbe Enrico — mondta az öreg pap — és maga is könnyet törölt ki a szeméből. — Most is te vagy az én kedves fiam. Állandóan gondoltam rád. Mikor az itteni házunk vizitátora lettem, mindent megpróbáltam, hogy téged felkeresselek. Máig nem sikerült. Tegnap kaptam meg Carlo levelét, melyben elmondta nekem a történeteket. Mindent tudok. De azért ne gondold, hogy most kevésbé szeretlek! Ellenkezőleg. Hidd el, hogy mindaz, amit Isten rád mért, még csak növelte irántad érzett szeretetemet.

— Ó milyen jó ön atyám! Ön igazán az Úr Isten szentje; de sajnós, koránt sem tud rólam mindent!

Enrico lesütötte a szemét, aztán izgalomtól remegő hangon mondta:

— Isten átka van a fejemen!

— Micsoda beszéd ez Enrico!? Hagyd az ilyen kijelentéseket! Ismerem történetedet, amit pedig nem tudnék, könnyen kitalálhatom. Gondold meg édes fiam, hogy Isten ma azért küldött hozzád, hogy az Ő nevében tudodra adjam neked: Isten most is végtelenül szeret és irgalmának oltalmába akar venni téged.

— Ez nem lehet, atyám! Ez túl nagy kegyelem lenne!

— Édes Enricóm, én nem fogom tudni megmagyarázni neked és te sem tudnád felfogni ezt a mélységes titkot, de hidd el, így van: Jézus még mindig vágyakozik utánad.

— Igazán? Azok után is, hogy elárultam Őt hogy haragja lesújtott reám, hogy... Ő atyám, ön nem tudja a legrosszabbat. Hogy szerethetne az Üdvözítő, mikor méltatlanul magamhoz vettem Őt?

— Szegény gyermek! Mindent értek. De az

is látom, hogy mennyire bánod azt, amit elköveltél. És milyen nagy szeretettel vágyol az után, hogy Isten megint barátod legyen! Te csak áldozat voltál, szegény fiam és ezért bizzál, remélj. Isten küldött hozzád, aki olyan nagyon megpróbált, de aki még mindig végtelenül szeret!

— Milyen jól esnek a szavai atyám! Mondja még egyszer, mondja, hogy Jézus szeret és meg akar bocsátani!

— Hogyne mondanám! Hiszen azért küldött Jézus, hogy kibékítselek vele és szíved fájdalmas sebére a szeretet irját hozzam. Éreztem a szívemben, hogy méltatlanul, egy nagy kegyelem eszközévé választattam; ezt a nagy kegyelmet pedig neked szánta az ég.

— Atyám, én csak egy kegyelemért esedezem: békühessek ki Istennel és haljak meg azután. Mi keresni valóm van még nekem ezen a világon? Biztosan érzem, hogy nincs tovább. Napról-napra fogy az erőm. Kérem, segítsen, hogy lelkiismeretemmel rendbe jöjjek és ígérje meg, hogy nem hagy el.

— Miattad vagyok itt fiam. Nyugodj meg. Ne akarj ilyen gyorsan elhagyni minket. Az is lehet, hogy Isten még igen sokat vár tőled. Különben is remélem, hogy nemsokára a kolostorban, testvéreid között foglak viszontlátni és hogy leked gyógyulásával testi erőd is visszatér.

Ekkor Enrico letérdelt és inkább elsírta, mint elmondta bűneit. Úgy gyónt, mintha utoljára gyónt volna az életben.

Mikor felállt, olyan volt, mintha kicserélték volna. Könnyei még bőven omlottak ugyan, de ezek már a vigasz és az öröm könnyei voltak. Mélységes béke költözött szívébe.

— Hála, hála, atyám! Olyan boldog vagyok! Ha most kellene meghalnom, boldogan hagynám itt a földi életet. Ki hitte volna, alig néhány perce, hogy ilyen nagy kegyelem vár reám!

— Látod, ugye, — mondta az agg páter, — milyen irgalmas volt hozzád az Isten. Most azt várja tőled, hogy te is megtedd a magadét. Viszszatértél a jó útra; most tovább is kell menned rajta és megint egészen Istennek kell adnod magad.

— Hogyan atyám! Hiszen nem vagyok az, aki voltam! Igaz, hogy szívemet senkinek sem adtam oda és Jézus neve most is ott ég keblemen. De, ha könnyelmű életem előtt semmi sem voltam, most mi vagyok? Ezt az értéktelen rongyot, ezt a siralmas roncsot kínáljam oda Istennek? Nem látja atyám, hogy alig állok a lábamon? De egyet ígérjen meg nekem. Különös kegyet kérek öntől. Gondoskodjék arról, hogy halálom előtt Carlót mégegyszer viszontlássam. Kérje meg az előljárót erre, és ígérje meg nekem, hogy Carlo fogja majd le a szememet.

— Ne beszélj így Enrico. Nem ismerhetjük Isten terveit. Isten mindenható, te pedig nem tudhatod, nem akarja-e, hogy dicsőségének eszköze légy? Persze, igaz . . . semmik vagyunk . . . kevesebbek vagyunk a semminél is. De Isten minden. Ő mindent megtehet, amit akar. Néha bizony a legjelentéktelenebb eszközökkel hajtja végre a legnagyobbat, hogy így még jobban elénk állítsa hatalmának végtelenségét. El még Szent Pál, Szent Ágoston Istene, és mindazoké, akik könnyelmű élet után a szentek koronáját nyerték el. Ki mondja neked fiam, hogy te, aki oly fiatal vagy és csak oly rövid ideig voltál Istentől távol, nem arra vagy-e hivatva, hogy egykor megdicsőülésének eszköze légy?

— Isten adja, hogy új életemmel jóvátehessem mindazt a botrányt, amit okoztam! — De egy belső hang állandóan arra int, hogy készüljek a jó halálra. És ezt meg is teszem.

— Hagyatkozz vakon Isten akaratára. Bizzál Benne és imádkozzál sokat. Ez egyelőre elég. Minden okmány a kezemben van ahhoz, hogy innen elvihesselek. Szabad vagy. Kint kocsi vár reánk. Most hazaviszlek legelőbb. Vigasztald meg édesanyádat.

Enricot nem lepte meg a hír. Sokkal jobban megrázta őt az agg pap végtelen jósága. Könnyek közt köszönte meg neki fáradozásait, melyekkel szabadságát kiharcolta. Nyomon követte őt. Szótlanul mentek le a széles lépcsőn, szótlanul mentek át a komor udvaron és csakhamar átlépték a börtön küszöbét.

Enricónak nem vol bátorsága ahhoz, hogy csak egyetlen egyszer is visszaforduljon, a fegyház felé.

Hazaértek. Enrico kérve-kérte a papot, hogy jöjjön vele, de hiába. A ház kapujánál elbúcsúztak egymástól.

Gyenge lábon, ingadozva, görnyedten ment fel Enrico a lépcsőn, melyen néhány hónap előtt vad kétségbeesésben, a gyilkosság vádjával szívében, ment bizonytalan sorsa felé, abban a biztos tudatban, hogy a szülői ház kapuja örökre bezárult mögötte.

Ámde ember tervez, Isten végez.

*

Míg testi ereje szemmeláthatóan fogyott, csodálatos, természetfeletti erők ébredtek lelkében. Gyakran sajátságos pillantással nézett fel az égre :

mintha onnan várt volna valamit. Naponta áldozott és ez volt legfontosabb ténykedése.

Mintha már búcsúzott volna földi életétől.

A megbocsátás pillanatán már túl volt.

Most már a békét várta és a feltámadást.

Január első napjaiban történt.

Enrico rektora viszontlátta mielőtt Spanyolországot elhagyta volna és megállapodott vele abban, hogy felgyógyulása után visszatér a kolostorba.

De szegény Enrico napról-napra rosszabbul volt. Maga sem bízott már gyógyulásában. Az orvosok tanácstalanok voltak. Gondterhelt arcuk, állandó próbálkozásaik még jobban meggyőzték Enricót állapotának súlyos voltáról. El volt szánva arra, hogy türelmesen szenvedjen és szívesen várja a halált.

Minden szenvedését, közelegő halálát válságul ajánlotta fel Istennek tévelygéseiért. . . .

Csak szegény anyja nem talált nyugodalmat. Élete teljesen megváltozott. Sokat imádkozott és szintén naponta szentáldozáshoz járult. Egyetlen egy kegyet kért mindig újra meg újra Istentől; fiának gyógyulását azért, hogy a kolostorba visszatérhessen. Azért akarta volna most Istennek adni fiát, hogy az Úr meghagyja őt a világon? . . . Szegény asszony sírt és imádkozott.

*

Eljött az április. Izgatott várakozásban élt egész Barcelóna. Egy nagy ember jövetelét várták, akinek hamarosan meg kellett érkeznie. Az összes ujságok, pártkülönbség nélkül, mind erről a csodálatos emberről beszéltek. Megírták életét,

felsorolták bámulatra méltó alkotásait, szociális érdemeit magasztalták.

Ki volt ez az ember?

Sem régi származással, sem királyi ősökkel nem dicsekedhetett. Nevének nem volt története. Megjelenésében nem volt semmi rendkívüli. Egyszerű, paraszti ember gyermeke volt és ifjú korában ott dolgozott apja földesckéjén. Este azonban, vagy csillagfényes éjszakákon, Istenhez emelte a lelkét. Szívének egyszerűségében szüntelenül Istent hívta magához.

És Isten csodálatos mindenhatóságának eszközévé tette őt. Mindenki ismerte rendkívüli jószágát, gyermeki egyszerűségét, derűs vidámságát, bámultraméltó nyugalmat és józan okosságát. Mindenkit megvigasztalt, mindenkit felemelt, egy egész világot lázbahozott, de ő maga mindig alázatos maradt. Megvádolták, megrágalmazták, szidalmakkal illették, elárulták, de őt semmi sem zavarta meg felebaráti szeretetében. Kimeríthetetlen, határtalan emberszeretete minden győzedelmeskedett. Lefojtotta a szenvedélyeket lelkében, rejtett magányban sírta el könnyeit, állandóan megtagadta önmagát és — tántoríthatatlanul ment a maga útján tovább.

Az ima volt a fegyvere, türelem volt a politikája, szeretet a bosszúja.

És az alázatos lelkek, a szentek Istene nem hagyta el.

Mindenütt megcsodálták, mindenütt tisztelték, mindenütt segítséget kértek tőle. A fiatal szíveket magához ragadta, új ideálok iránt ébresztette fel lelkesedésüket és sokan, nagyon sokan szegődtek követői közé. Nemcsak a fiatalok követték; agók szegődtek nyomába, hogy még a sír szélén megbékéljenek Istenükkel.

Barcelonába való bevonulása olyan volt, mint valami diadalmenet.

A pályaudvaron az állam és a város képviselői fogadták. Ott volt a kormányzó, a polgármester, ott voltak az egyetem tanárai és a katolikus egyesületek kiküldöttei. A távollevő püspök is képviseltette magát. Megjelentek a főnemesség tagjai és a város előkelő polgárai is.

A vonatot harsogó üdvözlőfogadás fogadta.

A vonatból kiszállt a várva-várt vendég; görnyedt hátú de üde, eleven pillantású aggastyán. Jóságos mosolya, igénytelen lényé, kedves beszéde egyszeriben megnyerte a szíveket.

Csaknem egy órába telt, míg kocsijához ért, annyira, körülvette a hullámozó tömeg.

Mindenki látni akarta, mindenki szólni akart hozzá, mindenki hallani akarta a szavát. Sokan, akik nem tudtak hozzáférközni, az oszlopokra, a lámpavasakra másztak. Még a háztetőkről is távcsövek irányultak feléje.

Ő pedig gyermeki egyszerűséggel köszönt, mosolygott mindenfelé.

Vagy ötven előkelő család ajánlotta fel kocsiját neki, ami bizony fogas kérdés elé állította szegényt, — hiszen senkit sem akart megsérteni.

Az emberek egymással vetélkedtek abban, hogy ki tesz többet a kedves vendégért.

Ő azonban mindvégig szerény katolikus pap maradt, akinek nem volt semmiféle földi kincse, vagyona.

Azt mondták róla, hogy ő a század csodája, a szeretet apostola.

Barcelona nagy vendégét Don Bosco Jánosnak hívták.

Enrico édesanyjában új remény éledt, mikor meghallotta, hogy Don Bosco, az Isten embere, városukba jött. Elmesélte fiának a csodákat, melyek Don Bosco imáit követték, és kezébe adta azt a könyvet, melyet dr. d'Espinay írt róla és melyet akkoriban mindenki olvasott.

Enricónak megtetszett a könyv. Szívesen egyezett bele abba, hogy Don Boscót anyjával felkeresse.

Don Bosco akkoriban a sarriai házban lakott, ahová Barcelonából kocsin egy negyed óra alatt kiért az ember.

Enrico édesanyja biztosan hitte, hogy Don Bosco csodát fog kieszközölni Istentől és meg fogja gyógyítani fiát; az orvosok ugyanis úgyszólván lemondtak róla.

Enrico édesanyja és hugai április 28-án este Sarriába érkeztek. Azt remélték, hogy azonnal Don Bosco elé juthatnak, de erről szó sem lehetett. Már messziről feltűnt nekik a ház előtti tömeg. Emberek és kocsik tolongtak az utcán egymás hegyén-hátán. Még a fákon és a háztetőkön is feketéllett a tömeg.

Enrico megszólított egy várakozó munkásembert.

— Mi történik itten? — kérdezte.

— Hát nem tudja? — felelte csodálkozva a másik. — Egy félóra mulva kijön Don Bosco arra az erkélyre ott és megáldja a jelenlevőket.

— Látogatókat nem fogad Don Bosco? — kérdezte Enrico.

— Szó sincs róla. Nem látja ezt a rengeteg embert, aki mind beszélni akar vele? Az első napokban egy-két szerencsés embernek sikerült elébe jutnia. Most azonban gyengélkedik. Valószínűleg kimerült, mert eddig úgyszólván egész

nap beszélt. Hogy is fogadhatna mindenkit külön-külön?

— Értem. — Akkor persze nincs értelme a próbálkozásnak. Még áldásában sem fogunk részesülhetni, mert innen nem látunk az erkélyre. Majd inkább máskor jövünk. Holnap talán nem lesz ekkora a tolongás.

— Azt ugyan ne higye. Holnap ugyanennyien lesznek. Tudja, mióta várnak itt ezek? Éjszaka érkeztek ide. És ez így megy napról-napra. Don Bosco délelőtt nem volt otthon. És még sem fáradt bele senki a várakozásba. Nem ment el innen egy ember sem.

— Evésre nem is gondolnak az emberek?

— Evésre? Mindenki magával hozza azt, amije van. Ha lehet, a földre ülnek. Ha nem, megesszik állva az elemózsiájukat. Különbön higye el, azért, hogy az ember ezt a mi szentünket lássa, hallja, áldásában részesüljön, érdemes böjtölni, vezekelni kissé. Senkinek sem fontos itt az evés, ivás.

— Igazán csak Don Bosco áldásáért tolonganak itt ennyire?

— Csakis. És bizony érdemes. Ha látná ezt az embert! Don Bosco maga a jóság. Csakúgy hullanak a könnyei, amikor áldást osztogat. És csodatevő ereje van áldásának! Én magam is meggyőződtem róla. Egy béna embert vittek eléje. Alig hogy megáldotta, felállt a beteg és gyógyultan távozott. Hihetetlen dolgokat mesélnek róla. Nem látja ott azt a sok beteg gyermeket? Mind abban bíznak, hogy Don Bosco meggyógyítja őket.

— Szóval nem fogok a közelébe juthatni?

— Az bizony igen nehéz dolog. Még akkor is, ha éjfélig várakozna. Hiszen látja, mennyien vannak! De a kapunál ívek vannak kitéve, melyekre feliratkozhatik az ember. Don Bosco ki-

jelentette, hogy mindenkit megáld és mindenkiért imádkozik, aki ott felírja a nevét.

Enrico elhatározta, hogy várni fog. Övével együtt a kocsiban maradt.

*

Hirtelen üdvivalgás hallatszott. Zúgva harsozott a tömeg.

Don Bosco az erkélyre lépett. Minden elcsendesült. A szent megáldotta a tömeget.

Aztán újból ujjongás hallatszott mindenfelől. Úgy látszott, mintha nem tudnának megnyugodni az emberek. Don Bosco már eltűnt a várakozók szeme elől, de azért még itt is, ott is felhangzott az örömrivalgás.

Enrico övével együtt kiszállt a kocsiból és Don Bosco háza felé tartott. A kapunál egy pap jött eléjük, és azt mondta, hogy már közölték egyszer, hogy Don Bosco gyengélkedik és senkit sem fogad.

Enrico engedélyt kért arra, hogy legalább a kápolnába mehessen, hogy ugyanannál az oltárnál imádkozhasson, melynél Don Bosco mondja el naponta a szentmisét.

Ezt megengedték neki. A tömeg közben elszéledt; a házat bezárták. Csak körülbelül harmincan maradtak a kápolnában. Enrico a harmadik rózsafüzért imádkozta már, amikor Don Bosco titkára megjelent és azt mondta, hogy vonuljanak mindannyian a szomszéd szobába, mert Don Bosco áldását akarja adni rájuk.

Enrico édesanyja a titkárhoz lépett és könyörögve kérte, fogadja Don Bosco külön a fiát. A titkár azt mondta, hogy egyelőre jöjjenek be ők is a szomszéd szobába a többiekkel együtt. Mindannyian Don Bosco szobájába vonultak tehát, ahol

a szent megáldotta őket, majd néhány szó kíséretében egy érmecskét adott mindenkinek. Ezzel vége volt a fogadásnak és Enrico egyszerre csak azon vette észre magát, hogy családjával együtt Don Boscóval egyedül maradt.

Letérdeltek Don Bosco elé és Enrico édesanyja könnyörögve nyujtotta feléje a kezét.

— Gyógyítsa meg a fiamat, atyám! — zokogta.

Don Bosco Enrico fejére tette a kezét, barátságosan rámosolygott és megkérdezte:

— Hogy hívnak, kedves barátom?

— Enrico Ghislieri a nevem.

— Mivel foglalkozol jelenleg?

— Jelenleg semmivel, mert beteg vagyok. A középiskolát Olaszországban végeztem el, majd kolostorba léptem. Atyám halála végetvetett szerzetesi életemnek. Családom körében élve súlyosan megbetegedtem.

Don Bosco Enrico édesanyja felé fordult; lát szott, hogy nagyon megszánta őt. Néhány vigasztaló szót intézett hozzá és azt ajánlotta neki, hogy forduljon Szűz Máriához. Ő biztosan visszaadja fiának egészségét, ha az lelkének üdvére válik.

Mikor Enrico az agg pap keze fölé hajolt, hogy megcsókolja azt, Don Bosco így szólt hozzá:

— Kedves fiam, készülj el halálod boldog pilanatára. Isten nagyon szeret. Jó halállal fogsz meghalni. Előzőleg engedélyt fogsz kapni arra, hogy a szent fogadalmat letedd. Nyolc hónap múlva a mennyországban leszel.

Enrico úgy érezte, mintha Isten angyalát küldte volna el hozzá.

Ettől a perctől kezdve boldog megnyugvással készült haza.

Testi állapota szemmel láthatólag rosszabbodott. Azelőtt rendszeresen írta naplóját, de most, négy hónap óta először vette kezébe a tollat.

— Végig szeretném írni naplómát — írta, — és mindent el szeretnék mondani, ami az utóbbi időben történt velem. Nem értem, mire gondolt Don Bosco, mikor a szent fogadalomról beszélt. Abban reménykedtem, hogy Isten legalább annyi erőt ad majd nekem, hogy visszatérhessek a kolostorba, folytathassam régi életmódomat, letehessem a szerzetesi fogadalmamat és ott halhaszak meg testvéreim között. Most azonban attól tartok, hogy mindez szép álmom csupán. Annyira gyenge vagyok, hogy a lábamra sem tudok állni. Így a kolostorról szó sem lehet. Bizony nem látom többé a cellámat . . . Vége, vége mindennek. Én már csak utolsó órára várhatok és elkészülhetek a jóhalálra. Annyi mindent szeretnék még megírni, de nem tudok. Érzem már a halál angyalának irgalmas közelségét . . . Mi a halál? Ragyogó naplemente ködös, fárasztó nappal után. Szivárvány a vihar után. A végzetes pillanat, mely a legkeményebb lelkiismeretet is megrázza. Átmenet egy boldogabb, jobb és örökkévaló életbe.

Boldogan, meglegedetten szállok a mély sírba. Uram! Soha sem akarok többé ellenszegülni akaratodnak! Jóságos Istenem, könyörülj szegény anyámon!

Enrico már egy hónapja nyomta az ágyat. Annyi ereje volt még azonban, hogy Carlónak és volt elöljárójának írjon. Arra kérte az elöljárót, tegye lehetővé, hogy barátja utolsó órájában mellette legyen. Azt írta, bizton reméli, hogy ez az utolsó kívánsága teljesülni fog. Igen, Carló húnyja le a szemét. Carlót arra kérte, hogy naplóját hozza nyilvánosságra. Megbízta azzal, hogy min-

dent összegyűjtsön, rendezzen, semmit se hagyjon ki belőle, még akkor sem, ha ez nehezebbre esik. Hangsúlyozta, hogy ez leghatározottabb kívánsága. Miután cselekedeteivel semmi jót sem tehetett, arra vágyott legalább, hogy szomorú tapasztalatainak közzétételével a lelkek hasznára legyen. Sok fiatalember él csalóka illúziók között. Sok szülő enged a gyermeke iránti rendetlen ragaszkodásnak. Talán még idejekorán magukhoz térnek, ha megismerik az ő életét.

*

Olaszországból megjött a hír, hogy Carlo már úton van hozzá.

Enrico kijelentette, hogy Carlónak nem szabad visszatérnie, míg ő ki nem lehelte utolsó lehelletét.

Igen, Enrico érezte, hogy a vége közeledik.

Reszkető kézzel írta naplójába ezeket az utolsó sorokat:

— A nap leszáll. Elül a vihar. A bünt és fájdalom az isteni bölcsesség titokzatos tervei követik.

Megadással, megelégedetten halok meg. Neked anyám, mindent megbocsátok. Isten is bocsásson meg úgy neked, mint ahogyan én egész szívemből megbocsátok. Bátorság, édesanyám! A mennyországban örökre találkozunk!

Isten veletek, kedves testvéreim! Ha Isten helyettem benneteket hív arra, hogy egészen övéi legyetek, ahogy nem rég említettétek, kövessétek hívását és buzgón imádkozzatok bátyátokért, aki addigra már nem lesz az élők között. A mennyországban várlak benneteket.

Isten veled, kedves Carlo! Köszönök neked mindent, amit értem tétél, de különösen utolsó

szolgálatodat. A mennyországban meg fogok rólad emlékezni. Mindig legyünk készek arra, hogy igazi hazánkba indulhassunk. Isten olyankor jön, amikor nem is sejtí az ember. Jön és megkopogtatja az ajtót. Készen vagy lélek? Az örökkévalóság vár rád! — Ó még a jó ember is olyan, mint a tövisbokr! Mi lesz velem?! . . .

Carlo nemsokára megérkezett. Tizenkét napot töltött Enrico betegágyánál. Megható gonddal ápolta barátját. Mikor megjött, Enrico feléje nyújtotta karjait és sírva ölelte őt magához. De hirtelen fölragyogott az arca. Szent öröm sugárzott a szemében.

Suttogva, gyenge hangon mondta Carlónak:

— Legalább a te karjaidban fogok meghalni, első és utolsó és legjobb barátom!

Mindenki észrevette, hogy Carlo új életet hozott a betegszobába. Mintha Enrico tényleg jobban érezte volna magát. Nyugodt volt és derűs. Már-már azt hitte Carlo maga is, hogy Enrico igazán jobban van, mikor egy éjszaka felébredt a beteg és magához hívta őt.

— Carlo, — mondta — érzem, hogy már nincs sok időm. Érzem, hogy meghalok. A jelenléted megnyugtat. Carlo, fogytán az erőm. Ugy-e nem hagysz el, amíg meg nem haltam. Szükségem van rád. Mindent el akarok mondani neked. Van még egy utolsó kívánságom. Idehallgass Carlo . . . amíg még írni tudtam, feljegyzéseket csináltam. Ezeket rád bízom.

Azt szeretném, ha ezeket nyilvánosságra hoznád, hogy azoknak, akik szerzetesi hivatást érznek lelkükben, megmondhassam, hogy számukra nincsen boldogság a világban. Csak a kolostorban lehetnek boldogok . . . A világgal való harcra is az övéit választja ki Isten. Mindenkire meg-

próbáltatások várnak. De senki se térjen le saját útjáról . . . Segítő Szűz Máriának fogadalommal ígértem meg, hogy ezeket a feljegyzéseket nyilvánosságra hozatom. Ez akkor történt, amikor Don Bosco megáldott. Carlo, neked kell beváltanod ezt a szent ígéretemet. Megteszed?

— Igen, édes barátom, — felelte Carlo.

— Tudtam, hogy teljesíteni fogod egy haladkló kívánságát. — mondta Enrico és egy kötet írást vett ki a párnája alól. A naplója volt.

— Most pedig azt szeretném még, ha a klostorunk előljáróját megkérnéd arra, hogy minél előbb látogasson meg engem, — mondta, amikor a naplót Carlo kezébe tette.

— Ezt ugyanis megteszi nemsokára, Enrico.

— Te és ő adtok bátorságot nekem.

— Ha annyira szívesen látnád előljárónkat, akkor . . .

— Mondd Carlo, mit akarsz mondani?

— Nem tudom, de úgy gondolom . . .

— Mért habozol Carlo?

— Hát jól van Enrico. Egész nyíltan beszéllek veled. Te nagylelkű vagy. Isten szólt hozzád és te megértetted. Nem lenne jó, ha most, miután régen befejezted már az újoncesztendőt . . .

— Értelek Carlo. Azt tanácsolod, hogy letegyem a fogadalmat. Igazán hiszed, hogy méltó vagyok erre a kegyelemre? Elfelejtetted, hogy elhagytam a zászlót, hogy még csak nem is válszoltam leveledre, amikor visszahívtál?

— Mindez elmúlt Enrico. Felejtsd el te is. A jószágos Isten mindent megbocsátott neked. Mért gondolsz arra, ami megszűnt lenni?

— Azt hiszed tehát, hogy az előjáró megenyegné nekem, hogy a fogadalmat letegyem?

— Egészen biztosan tudom Enrico; mert látod,

mielőtt eljöttem hozzád, általános főnökünktől minden szükséges felmentést megszereztem számodra.

— Carlo, te vagy mentőangyalom! Isten küldött hozzám. Hányszor akartam már mondani, hogy szeretném letenni a fogadalmat; csak nem mertem beszélni róla.

— Ne gyötörd magad Enrico! Hagyatkozz előljárónkra és rám, aki őszinte barátod vagyok.

— Igazad van Carlo, kérek, hívd el előljárónkat. Alig várom, hogy itt legyen.

— Itt lesz nemsokára. Tegnap írtam meg neki, hogy állapotod valamennyire javult. Most ismét értesíteni fogom.

Carlo eltávozott. Még aznap mindent elmondott az előljárónak, aztán együtt tértek vissza Enricóhoz, aki igen nehezen várta őket.

Derűs szavakkal köszöntötte a beteg az előljárót, aztán arra kérte a jelenlevőket, hogy hagyják magukra őket. Ez meg is történt.

Enrico meggyónt és azt kérte, hogy másnap megáldozhassék.

Ha Jézus velem van, — mondta — nyugodtan halok meg. Ha atyám holnap eljön, megáldoztat és átveszi a fogadalmat, kimondhatatlanul boldog leszek.

— Igen fiam, holnap reggel mindkét kívánságodat teljesíteni fogom.

Az előljáró még kissé Enricóval maradt, aztán elbúcsúzott tőle.

Enrico édesanyja és testvérei pedig hozzáláttak a házikápolna feldíszítéséhez.

-- Másnap reggel eljött a páter és misét mondott a kápolnában. A beteg is jelen volt. Ott ült párnái között, imára kulcsolt kézzel az oltárral szemben és vágyakozva várta a szentáldozás pillanatát.

Szentmise után fennhangon elmondta a fogadalom szövegét. Enrico hangosan és érthetően mondta utána minden szavát. Azután aláírta az eléjett okiratot.

— És most atyám, minden erőmet össze akarom szedni, hogy felvehessem az elkészített rendi ruhát. Azt akarom, hogy abban temessenek el.

— Fiam, remélem, hogy Isten meggyógyít és hosszú életet ad neked. De ha Isten mégis magához szólítana, akkor bízzál jószágában és irgalmasságában.

— Atyám, semmiképpen sem kívánok élni. Fiat voluntas Dei: legyen meg Isten akarata. A fontos az, hogy szerzetesként halok meg. Ezért akarom most magamra venni a rendi ruhát.

A nagy beteg azon volt, hogy felálljon, de bizony alig tudott felemelkedni szegény.

Sok nehézségbe került, amíg kívánsága teljesült, de végre mégis rajta volt a szent ruha.

Jobbról balról támogatták, úgy vánszorgott az oltár elé, hogy forró könnyekkel köszönje meg Istennek a nyert nagy kegyelmeket.

Don Bosco jóslata beteljesedett.

*

Éjszaka súlyosbodott Enrico állapota. Magas láza volt. Az orvosok kijelentették, hogy itt a vég.

Anyja magánkívül volt a fájdalomtól. Sírt, zokogott és hangosan vádolta magát: — Én vagyok az oka korai halálának! Én vagyok az oka!

Reggel felé meglátogatta az előljáró a beteget és sokáig mellette maradt.

Enrico nem volt magánál. — Carlo!... Anyám!... Jézus!... — kiáltotta egyre másra.

Boldogok, akik az Úrban halnak meg . . .

Ha kérdezték, nem felelt. Nem ismert meg senkit a körülötte levők közül.

Néhány óra múlva lement a láz és szörnyű kimerültségnek adott helyet.

Röviddel éjfél előtt hirtelen magához tért, Jézus nevét suttogte, aztán megcsókolta a feszületet, melyet édesanyja tartott elébe.

Utolsó pillantásával az égre nézett, aztán örökre lecsukta szemét.

Lélekezete mind halkabbá vált.

A haldokló, Carlo vállára hajtotta fejét. Úgy feküdt ott barátja karjaiban, ahogyan kívánta volt.

Hirtelen nagyot sóhajtott; melle zihálva szedte a levegőt.

Feje Carlo szívére hanyatlott.

Barátja karjai között, barátja szívéen halt meg Enrico Ghislieri . . .

Beati, qui in Domino moriuntur; boldogok, akik az Úrban halnak meg . . .

